

Západočeská univerzita v Plzni
Fakulta právnická

Katedra veřejné správy

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Celní správa ČR

Předkládá: Bc. Tomáš Matějka

Vedoucí bakalářské práce: JUDr. Tomáš Louda, CSc.

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Akademický rok: 2022/2023

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Bc. Tomáš MATĚJKA**
Osobní číslo: **R21N0030P**
Studijní program: **N0421A220001 Veřejná správa**
Téma práce: **Celní Správa ČR**
Zadávací katedra: **Katedra veřejné správy**

Zásady pro vypracování

Úvod
Historie celnictví
Právní úprava
Celní úřady
Sekce Generálního ředitelství cel
Závěr

Rozsah diplomové práce:
Rozsah grafických prací:
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**

Seznam doporučené literatury:

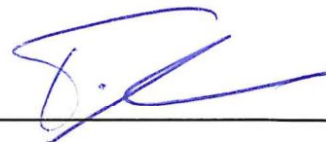
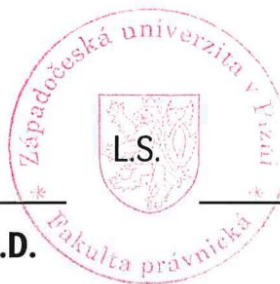
JEMELKA, Luboš. Zákon o kontrole: komentář. Vydání druhé. V Praze: C.H. Beck, 2021. Beckovy komentáře. ISBN isbn978-80-7400-840-5.
ŠRAMKOVÁ, Dana. Celní správa ve funkčním pojetí. Brno: Masarykova univerzita, 2012. ISBN 978-80-210-6063-0.
POLÁK, Pavel. Celní zákon: praktický komentář. Praha: Wolters Kluwer, 2021. Praktický komentář. ISBN 978-80-7676-051-6.
BAKEŠ, Milan. Finanční právo. 6., upr. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2012. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7400-440-7.

Vedoucí diplomové práce: **JUDr. Tomáš Louda, CSc.**
Katedra veřejné správy

Datum zadání diplomové práce: **31. března 2022**
Termín odevzdání diplomové práce: **31. března 2023**

JUDr. et PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.
děkan

JUDr. Tomáš Louda, CSc.
vedoucí katedry

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Celní správa ČR“ zpracoval samostatně a že jsem vyznačil prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpal způsobem pro vědeckou práci obvyklým.

V Plzni, dne 28. 3. 2023

.....
Bc. Tomáš Matějka

Poděkování

Děkuji JUDr. Tomášovi Loudovi, CSc. za odborné vedení. Poděkování též patří maj. Ing. Antonínu Míkovi za věcné rady, připomínky a pomoc při získávání zdrojů pro vypracování diplomové práce.

Obsah

Úvod.....	8
1. Historický vývoj.....	10
1.1. Vývoj celnictví v Evropě.....	10
1.2. Vývoj celnictví na území současné České republiky	11
1.3. Celnictví v samostatném Československu 1918-1948	12
1.4. Celnictví v samostatném Československu 1948-1989	14
1.5. Celnictví po roce 1989.....	15
2. Právní základy a fungování celní správy.....	18
2.1. Mezinárodní a evropské právní předpisy.....	19
2.2. Vnitrostátní právní úprava	21
2.3. Podzákonné předpisy	25
2.3.1. Vyhlášky.....	25
2.3.2. Nařízení	26
2.4. Vnitřní předpisy	26
3. Organizační struktura Celní správy	28
3.1. Generální ředitelství cel.....	28
3.1.1. Vnitřní struktura Generálního ředitelství cel.....	31
3.2. Celní úřady.....	39
3.2.2. Obecné schéma organizace celních úřadů.....	39
3.2.3. Specifická schémata organizace celních úřadů	41
3.3. Výkon pravomocí jednotlivých odborů.....	43
3.3.1. Odbor Právní	43
3.3.2. Odbor Celní	44
3.3.3. Odbor Daňový	45
3.3.4. Odbor Správy příjmu a vymáhání	46
3.3.5. Odbor Kontrol	47

3.3.6. Odbor Dohledu	49
4. Praktická část.....	62
4.1. Hodnocení autora.....	62
4.2. Rozhovor č. 1	64
4.3. Rozhovor č. 2.....	65
4.4. Srovnání odpovědí.....	67
Závěr.....	70
Resumé	72
Seznam zdrojů	73
Seznam tabulek.....	77
Seznam obrázků	77

Úvod

Jako téma diplomové práce jsem se rozhodl vybrat Celní správu ČR. Důvodů pro tuto volbu bylo několik. Hlavním důvodem bylo nízké povědomí o tom, co vlastně celní správa je a jaké agendy vykonává. S tímto problémem jsem se setkával velmi často, a proto mi přišlo vhodné toto odvětví veřejné správy rozpracovat a přiblížit jeho historii, smysl a fungování v současném demokratickém právním státu. Informace, které jsou v této práci sepsány by měly sloužit nejen laické veřejnosti, ale také osobám, které zvažují výkon služby v řadách Celní správy ČR a setkávají se s problémy s orientací ve velkém množství zákonů, podzákonných a vnitřních předpisů.

Druhý důvod se váže na možný vývoj veřejné správy. Ta by měla odrážet aktuální potřeby společnosti. Především by se však mělo jednat o proces, který zohledňuje připomínky a návrhy na zlepšení ze všech vrstev. V návaznosti na první stanovený cíl práce se nabízí otázka, zda je současný stav dostačující, případně jaké změny by měly být zavedeny.

V první části práce je uveden historický vývoj celnictví, jehož základ byl stanoven již v dobách starověkých civilizací. Za dobu své existence docházelo k častým změnám významu pojmu celnictví. Jednalo se o odraz aktuálních požadavků a potřeb, čímž docházelo k rozšiřování vykonávané agendy, avšak v určitých obdobích i k její redukci. Není pochyb o tom, že tento vývoj od prvních zmínek o celnictví až po současnost pomohl vytvořit institut celní správy, se kterým se lze setkat i dnes.

Druhá část se zaměřuje na právní úpravu, která se na první pohled může zdát velmi roztržitá a nepřehledná. Smyslem této části je přiblížit čtenáři, jak tento specifický systém právních norem funguje a jak je vnitřně provázán. Zmíněné normy jsou řazené od nejvyšší právní síly po nejnižší. Je nutné podotknout, že tato kapitola nezmiňuje všechny normy, které se při výkonu pravomocí Celní správy ČR uplatňují, nýbrž ty, se kterými se lze setkat nejčastěji, nebo které mají specifické postavení a účel.

V poslední části teorie je rozpracována vnitřní struktura a uspořádání Generálního ředitelství cel a celních úřadů. Ke každé části (sekce, odbor, oddělení)

jsou uvedeny základní informace, mezi které se řadí např. vykonávaná agenda, příslušná právní úprava, vztah k celní správě jako celku a další. Zvláštní pozornost je věnována celním úřadům, konkrétně odboru 6 Dohledu, jehož vykonávané agendy jsou popsány výrazně podrobněji. K tomuto kroku bylo přistoupeno, jelikož se dle mého názoru jedná o případ, ze kterého lze nejlépe pochopit praktické fungování celého institutu.

Praktická část se vztahuje ke zmíněnému druhému cíli práce. Byli osloveni dva příslušníci Celní správy ČR, kteří vykonávají službu na rozdílných celních úřadech, ale na obdobných odděleních. Současně tyto osoby zastávají rozdílné funkce. Prvním osloveným byl maj. Ing. Antonín Míka, který vykonává funkci vedoucího odboru 6 Dohledu na Celním úřadu pro Plzeňský kraj. Druhým byl příslušník, který si z osobních důvodů nepřál být jmenován, vykonávající funkci referenta dohledu na Celním úřadu pro hlavní město Praha. V rámci rozhovorů byly zodpovězeny otázky, vázající se k vývoji i současnému stavu celní správy a možnostem pro inovace.

1. Historický vývoj

Pojem clo a celnictví není pojmem novodobým, jak by se mohlo na první pohled zdát. První zmínky tohoto termínu se objevují již v samotné Bibli, konkrétně ve vztahu k Matoušovi, který byl označován za celníka. V období raného vývoje států docházelo k rozvoji výroby, řemesel, zemědělství a v závislosti na tyto profese také obchodu, který se však neomezoval jen na území daného státu, ale často docházelo k otevírání obchodních tras vedoucích do jiných zemí. To mělo za následek stále častější vývoz produktů a surovin do okolních zemí, čímž tzv. vývozní státy ztrácely své bohatství. Jako odpověď na tento trend vzniklo clo. Clem tedy již od počátku své existence rozumíme veřejnou dávkou za zboží, které přešlo přes tzv. celní hranice daného státu. V těchto dobách bylo však clo úzce spjato s mýtem, tedy poplatkem za užívání cest, což lze usuzovat především z důvodu, že latina používá stejný pojem, (*theloneum*) pro označení obého. Dále platilo, že pro výběr jak cla, tak mýta byli za potřebí zejména panovníkem pověřeni úředníci. V následujícím období byl však výběr této dávky rozšířen a mohl být vybírán i dalšími pověřenými osobami, které je vybíraly za překročení určité soukromé cesty, mostu apod. Tyto osoby na základě „pronajatého“ práva výběru odváděly panovníkovi určitou sumu z daného cla případně mýta. Dalšími formami delegace práva k výběru cla a mýta byl prodej práva samotného, darování, nebo jako odměna – privilegium. Tyto formy se nejčastěji vyskytovaly u vysokých světských i církevních hodnostářů, ale také měst.

1.1. Vývoj celnictví v Evropě

Jak bylo výše zmíněno, o celnictví existují zmínky již v samotné Bibli. Nicméně detailnější dochované písemné záznamy nalezneme v textech z dob antického Řecka, ale také římské říše. Právě ve druhém případě byly dochovány texty zabývající se celními sazbami a výběrem cel, ale také samotné nájemní smlouvy k tomuto právu. Z dokumentů vycházelo, že osoba zmocněná k výběru cla měla zvláštní postavení a práva, mezi které patřilo např. právo prohlídky dopravního prostředku převážejícího zboží, zboží samotného a v případě objevení nepříznaného zboží ho i zabavit.

V dobách římské říše se však nejednalo o primitivní systém, nýbrž o propracovanou soustavu celních sazeb, která odrážela typ, hodnotu a množství daného zboží, ale i formu přepravy. Dané sazby byly stanoveny jako procentuální a pohybovaly se v rozmezí od 2,5 do 12 %.

V kontrastu s římskou říší bylo pojetí cla říší franskou. Zde bylo právo výběru cla a mýta výsostným právem panovníka a nedocházelo tedy k jeho delegaci formou nájmu či „vlastnictví“. Samotní výběřčí těchto poplatků byli výhradně pověřeni úředníci.

1.2. Vývoj celnictví na území současné České republiky

Území současné České republiky bylo již v minulosti významným místem především z důvodu svého umístění. Střed Evropy je strategický zejména z důvodu vedení obchodních tras, mezi které bychom mohli jako nejvýznamnější zařadit například tzv. Jantarovou stezku, Solnou a Starou solnou stezku, Zlatou stezku a Moravskou bránu. Na základě výše uvedeného lze dovodit, že se na území dnešní České republiky, zejména vzhledem k tehdejší velikosti, jednalo o nemalé množství obchodních tras a stezek. Právě z toho důvodu vznikala také samostatná celní úprava.

Nejstaršími dochovanými dokumenty pojednávajícími o celním uspořádání na území dnešní České republiky jsou tzv. **raffelstettenský statut** z období let 903 - 906, celní řád knížete Spytihněva II. z období kolem roku 1061 a dále také celní řád pražský z roku 1348, který mimo jiné obsahoval celní sazebník pro pražský most.

K velkému rozvoji a rozšíření aplikace celních poplatků bylo období Přemysla I. a posléze Přemysla II. Za jejich vlády se uplatňovalo tzv. **právo povinného skladu**, což znamenalo, že obchodník, který daným městem projížděl, musel své zboží vyložit, nabídnout ho k prodeji a zároveň zaplatit clo.

K podstatné reorganizaci došlo pak za vlády Ferdinanda I., který nechal zavést síť celních stanic a zároveň roku 1558 zavedl **Celním mandátem Ferdinanda I.** tzv. **vývozní clo**, tedy clo z vyváženého zboží, což výrazně posílilo příjmy státní pokladny.

O celním systému podobnému tomu dnešnímu se lze bavit v období po třicetileté válce. Z důvodu následků této války, která zapříčinila rozvrat výroby a obchodu, bylo nutné vytvořit nový, propracovanější systém. **Správa cel a mýta** byla tedy svěřena České komoře a současně bylo definováno 17 celních obvodů. V rámci těchto opatření byly zavedeny nové celní řády, které detailně popisovaly pravidla organizace, administrativy a vnitřní kontroly. Ačkoliv se jednalo o, ve své době, moderní pojetí celní správy, ve skutečnosti se této formě nedařilo.

V následujícím období lze zaznamenat jednu z nových možností využití celní správy. Ve druhé polovině 18. století došlo k razantnímu zvýšení celních poplatků na výrobky, které lze vyrábět na území daného státu a není tedy nutnost je dovážet. Původně zamýšlená podpora vnitrostátních řemeslných podniků však vyústila v nevoli sousedních mocností. Následkem toho došlo ke skoro úplnému zastavení přeshraničního obchodu, s čímž se pojí rozvoj pašeráctví a podloudnictví.

Výše zmíněná situace přetrvávala až do první poloviny 19. století. S nástupem osvícenství, kdy docházelo k přeměně manufakturní výroby na tovární a následkem toho i k nadvýrobě produktů, vznikala potřeba změny celní politiky. V závislosti na výše zmíněném byla přepracována struktura celní správy. Byla ustanovena finanční stráž s necelými 5000 příslušníky a současně došlo k vytvoření **102 celních úřadů, 25 finančních inspektorátů a 15 finančních ředitelství**, která byla pod přímým dohledem ministerstva financí. Právě tato struktura finanční a celní správy byla později převzata samostatným Československem.

1.3. Celnictví v samostatném Československu 1918-1948

Právní řád nově vzniklého samostatného Československa byl zprvu totožný s právním řádem Rakouska-Uherska. Důvodem pro tento krok byla jak kontinuita práva jako takového, tak celkové vyčerpání společnosti po první světové válce, a tudíž snaha o počáteční stabilizaci situace a právních poměrů. Tato skutečnost byla stvrzena přijetím zákona č. 11/1918 Sb. s názvem: „**o zřízení samostatného státu československého**“, který konstatoval, že „veškeré dosavadní zemské a říšské zákony a nařízení zůstávají prozatím v platnosti“.¹ Zákonodárci totiž

¹ SEDLÁČEK, Karel. *Průvodce dějinami celnictví v českých zemích od středověku do dvacátého století*. [Česko]: vlastním nákladem, 2017. ISBN 978-80-270-1661-7., str. 60

upřednostnili spíše reaktivní přístup k méně funkčním, či zcela nevyhovujícím normám, oproti přepracování celého právního řádu najednou. Tato reaktivní forma změn v právu byla zvolena i v rámci celnictví.

V souvislosti s vytyčením nových hranic se celní/finanční správa potýkala s problematikou pašeráctví. Ačkoliv díky historicky pevně daným hranicím na české straně byl jistý základ již vytvořen, na straně slovenské byla zapotřebí rozsáhlá výstavba nových celních úřadů a kontrolních míst. Pašeráctví a podloudnictví bylo v této době mimo jiné v rozmachu také z důvodu neslýchaně vysokých vývozních poplatků. Ty byly zaváděny hlavně z důvodu snahy osamostatnění a vybudování silné vnitrostátní ekonomiky. Tento trend přetrvával až do roku 1924, kdy se v Evropě začínají objevovat první snahy o zpřístupnění mezistátního obchodu. Až po třech letech, tedy v roce 1927, kdy byly na Mezinárodní konferenci v Ženevě odstraněny překážky v zahraničním obchodu, došlo k podpisu **Mezinárodní úmluvy o zrušení dovozních a vývozních zákazů**. Československo k této úmluvě přistoupilo dne 8. 11. 1927, přičemž si stanovilo podmínku, že od těchto opatření bude upouštět v průběhu následujících 3 let.

Následkem podpisu Ženevské úmluvy došlo k rozmachu mezinárodního obchodu. Ten však netrval dlouho, neboť s příchodem světové hospodářské krize mezi lety 1929-1933 opět docházelo k vytváření různých překážek, ať se jednalo o potřebné licence, vývozní a dovozní povolení, zákazy apod. V souvislosti s touto krizí docházelo ke zvýšeným kontrolám finanční strážní, která byla bohužel častým subjektem fyzických napadení na kontrolních stanovištích, což si vyžádalo nemalé množství obětí.

Po konci druhé světové války a období, vzhledem k tehdejší situaci, nemožného mezinárodního obchodu, bylo dekretem prezidenta republiky č. 25/1945 Sb. **navázáno na předešlý stav celnictví ke dni 29. 11. 1938**. Jelikož bylo Československo zpustošeno právě po druhé světové válce, byl vytvořen **všeobecný celní sazebník**, který promítal potřebu vnějšího řešení poválečných potřeb ve formě dovozu zahraničního zboží.² Ačkoliv byla snaha o znovuzavedení celní a finanční kontroly zprvu úspěšná, byla záhy s nástupem komunistické strany v roce 1948 zastavena.

² MATOUŠEK, Pavel. SABELOVÁ, Lenka. *Clo*. Praha: ASPI, 2007. ISBN 978-80-7357-263-1., str. 8-9

1.4. Celnictví v samostatném Československu 1948-1989

S převzetím moci komunistickou stranou došlo k velké restrukturalizaci právního systému, která se mimo jiné silně dotýkala finanční stráže, celní správy, ale také zestátněného zahraničního obchodu. Zákonem č. 280/1948 Sb. ve spojení s navazujícím zákonem č. 281/1948 Sb. došlo k nahrazení dosavadního uspořádání krajským zřízením a současně k převodu pravomocí finanční správy na národní výbory. Pravomoci finanční stráže byly převedeny na SNB zákonem č. 275/1948 Sb. Pro samotné bývalé zaměstnance tato změna znamenala zrušení pracovněprávního poměru, nebo v případě „loajálních“ zaměstnanců převedení k příslušným útvarům SNB. V praxi tedy docházelo k podstatné politizaci veřejných funkcí.³ Kontrolu hranic prováděli především příslušníci pohraniční stráže, kteří však vykonávali dohled nad pohybem osob, nikoliv zboží. Z důvodu závazků, plynoucích z mezinárodních smluv (konkrétně úmluva GATT), nebylo možné celní správu zrušit úplně, nicméně její praktické fungování bylo výrazně, až skoro úplně znemožněno.

V návaznosti na, v té době de facto neexistující celní správu, byla roku 1952 formálně obnovena. Účelem celní správy však byla kontrola zboží za čistě ideologickým a obranným cílem. Docházelo k prohlídkám zavazadel, balíků a dalších, zda se v nich nenachází občané snažící se opustit Československo, zboží omezené na možnosti dovozu či vývozu, ideologické dokumenty apod. Celnictví jako takové se však provozovalo jen formálně, což platilo do druhé poloviny šedesátých let. Této skutečnosti napomáhalo také výše zmíněné znárodnění mezinárodního obchodu. Znárodněné firmy, jejichž výrobky byly určeny pro mezinárodní trh, odváděly clo formou paušálu. To se však posléze dotovalo na základě plánované ztráty ze státního rozpočtu, a tudíž nemělo žádný vliv na formování cenotvorby daných produktů, ani na regulaci množství vývozu. Tento stav přetrvával až do roku 1967⁴

Před příchodem období normalizace došlo k částečnému uvolnění situace. Začaly se vyskytovat snahy o změnu v rámci socialistického plánovaného

³ SEDLÁČEK, Karel. *Průvodce dějinami celnictví v českých zemích od středověku do dvacátého století*. [Česko]: vlastním nákladem, 2017. ISBN 978-80-270-1661-7., str. 110

⁴ MATOUŠEK, Pavel. SABELOVÁ, Lenka. *Clo*. Praha: ASPI, 2007. ISBN 978-80-7357-263-1., str. 9-10

hospodářství, což obnášelo i vydání převodního klíče mezi československým a bruselským celním názvoslovím. V této době se začaly pořádat mezinárodní veletrhy, docházelo k uvolnění cestovního ruchu a obchodní styk se zahraničím jako celek zažíval období rozmachu. V návaznosti na výše zmíněné došlo k významnému **zvýšení významu celnictví** oproti posledním dvaceti rokům. Netrvalo však dlouho a v roce 1968 byl tento pokus o znovuoživení mezinárodního styku a celnictví jako takového přerušeno vstupem varšavských vojsk na území Československa. Z důvodu snahy o znovuzavedení socialistické struktury napříč veřejnou správou docházelo k rozsáhlým politickým čistkám, které se projevovaly jak v rámci obsazování určitých pozic, tak v praktickém směřování státu.

V sedmdesátých letech dvacátého století, tedy v době, ve které bylo celnictví opět spíše formální, došlo k uzavření mezinárodní obchodní smlouvy s Finskem. Tento krok byl významný především protože poukázal na nefunkčnost a nepřipravenost celního systému tehdejší federace. Ve srovnání s protistranou (Finskem), která disponovala moderním a účinným celním sazebníkem, byla československá celní správa nucena používat celní sazebník z roku 1954, který prakticky neumožňoval výpočet cla u konkrétních produktů. Na základě tohoto srovnání a snaze o zamezení mezinárodní ostudy ve smyslu nefunkčnosti právních předpisů byl Nařízením vlády č. 74/1980 Sb. přijat sazebník nový, který měl odrážet původní myšlenku celnictví, tedy regulaci zboží a jeho ceny. Tento sazebník však nebyl v řádu let uplatňován a místo něj se stále používaly odvozy určené na základě plánu. K praktické aplikaci tohoto nařízení došlo až ve druhé polovině osmdesátých let, čímž se ČSSR částečně zařadilo mezi země užívající moderní praktiky v oblasti celnictví.⁵

1.5. Celnictví po roce 1989

Události, které následovaly po tzv. „sametové revoluci“ si vyžádaly změnu právního systému jako takového. Docházelo k rozsáhlým novelizacím zákonů ze všech oblastí práva a v nutných případech jejich rušení, či přijímání zákonů zcela

⁵ MATOUŠEK, Pavel. SABELOVÁ, Lenka. *Clo*. Praha: ASPI, 2007. ISBN 978-80-7357-263-1., str. 10

nových. V oblasti celnictví se použily všechny varianty. Nejprve byla snaha reaktivně měnit stále platný zákon č. 44/1974 Sb. Z důvodu velmi častých novelizací a následnému rozpadu federace byl posléze schválen a uveden v účinnost **zákon č. 13/1993 Sb.** Jelikož zákon zakládal zcela odlišné fungování celní správy než jeho předchůdce, byla přijata také řada opatření a dokumentů nižší právní síly. Jako forma distancování se od předchozího ne zcela funkčního systému bylo použito také nových uniforem, systému hodností a v neposlední řadě zrušení anonymního vystupování příslušníků celní správy formou povinných osobních identifikačních označení.

Od samého vzniku nové celní správy existoval záměr sblížení se s evropskými státy. První zemí, se kterou byla uzavřena mezinárodní smlouva o vytvoření celní unie byla Slovenská republika. Současně však docházelo k prohlubování přeshraničních vztahů, a to zejména s Německem, Rakouskem a dalšími okolními zeměmi a vznikala snaha implementace České republiky do Evropské unie (dále EU). Netrvalo dlouho a Česká republika byla zařazena mezi kandidátské země, což mělo za následek výhodnější celní sazby právě mezi ČR a státy EU. Tyto sazby však byly zprvu nerovnoměrně rozděleny. Ke srovnání celních sazebníků dochází až plnohodnotným **vstupem České republiky do EU** v roce 2004.⁶

S touto skutečností přichází mnoho významných změn pro fungování celní správy. Mezi nejzásadnější bychom mohli zařadit zavedení volného pohybu osob a zboží napříč EU. Na první pohled by se mohlo zdát, že se na základě výše zmíněného stává celní správa jako taková nepotřebnou. Nicméně stále je třeba brát ohled na lety a poštu z oblastí mimo EU. V případě těchto letů je třeba osoby podrobit stejné kontrole, jako tomu bylo na národních hranicích před vstupem do unie. To samé platí i pro poštovní zásilky, které jsou v tomto případě vylívané až v České republice. S částečným omezením praktických pravomocí celní správy došlo i k podstatnému rozšíření oproti dosavadnímu stavu. Došlo k přijetí nemalého množství zákonů, které celní správě svěřovaly pravomoc kupříkladu nad: správou spotřebních daní (zákon č. 353/2003 Sb.), kontrolou mýtných poplatků (zákon č. 13/1997 Sb. ve spojení se zákonem č. 186/2004 Sb.), a v neposlední řadě správou daně z přidané hodnoty u zboží převáženého ze zahraničí neplátcí DPH

⁶ MATOUŠEK, Pavel. SABELOVÁ, Lenka. *Clo*. Praha: ASPI, 2007. ISBN 978-80-7357-263-1., str. 11

(zákon č. 235/2004 Sb.). Hlavním speciálním zákonem upravující fungování celní správy se stává **zákon č. 185/2004 Sb. zákon o celní správě**. Druhým důležitým zákonem, který obsahuje podrobnější výčet všech rozšiřujících nebo upravených pravomocí celní správy je zmíněný **zákon č. 186/2004 Sb.** Jednotlivé normy upravující konkrétní fungování celní správy budou rozebrány v následující kapitole.⁷

⁷ MATOUŠEK, Pavel. SABELOVÁ, Lenka. *Cl*. Praha: ASPI, 2007. ISBN 978-80-7357-263-1., str. 12

2. Právní základy a fungování celní správy

Jak bylo naznačeno v závěrečné části předchozí kapitoly, fungování Celní správy ČR je upraveno nemalým množstvím zákonů, mezinárodních smluv, interních předpisů, podzákonných norem, nebo norem komunitárního práva. Ačkoliv byla v minulosti pravomoc celní správy omezena především na oblast celní a mýtnou, současná Celní správa ČR **disponuje širokým okruhem pravomocí** napříč právním systémem. Mezi současné pravomoci řadíme:

- Celní řízení a správu cel
- Správu spotřebních a energetických daní
- Dělenou správu
- Kontrolu omezení plateb v hotovosti
- Kontrolu ohlašovací povinnosti osob při dovozu a vývozu finančních prostředků a cenných věcí
- Ochranu práv duševního vlastnictví
- Ochranu přírody
- Ochranu předmětů historické a kulturní hodnoty
- Kontrolu přepravy omamných a psychotropních látek
- Kontrolu zaměstnávání cizinců
- Trestní řízení
- Kontrolu provozování hazardních her a dodržování zákazu reklamy na nepovolené nebo neohlášené hazardní hry⁸

Do nedávna byla součástí těchto pravomocí i kontrola v oblasti **evidence tržeb**. Vzhledem ke zrušení zákona č. 112/2016 Sb., o evidenci tržeb, však tato pravomoc zanikla. Zároveň byla také v nedávné době zrušena kompetence celní správy v oblasti silniční kontroly. Ačkoliv kontrola časového, popřípadě výkonového zpoplatnění zůstala, došlo ke zrušení kontrol přestávek ve smyslu §3 písm. odst. 1 zákona č. 111/1994 Sb., o silniční dopravě a zatížení vozidla ve smyslu §6 odst. 9 zákona č. 361/2000 Sb., o provozu na silniční komunikacích.

Pro pochopení právního základu a systému práva v oblasti celnictví je třeba nejprve stanovit základní právní dokumenty upravující celní správu jako takovou.

⁸ *Kompetence – čím se zabývá celní správa* [online]. Celní správa České republiky [cit. 15.02.2023]

Základními celními předpisy jsou Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 952/2013, **celní kodex Unie**, zákon č. 17/2012 Sb., **o celní správě ČR** a zákon č. 242/2006 Sb., **celní zákon**. Než dojde k rozvedení těchto tří předpisů, je nutné uvést další normy, relevantní pro aplikovatelnost výše zmíněných. Pro přehlednost budou tyto normy rozděleny do několika skupin na základě právní síly právních dokumentů.

2.1. Mezinárodní a evropské právní předpisy

První skupinou jsou normy mezinárodního a komunitárního práva. Ačkoliv jsou z povahy věci a teorie práva odlišné, budou pro účely této práce řazeny do stejné skupiny. Jedná se tedy o působení jiné než vnitrostátní normy na fungování této instituce. Jedním ze základních mezinárodních dokumentů měnící působnost celní správy je **Smlouva o přistoupení států k Evropské unii, č. 44/2004 Sb. m. s.**⁹, ve spojení se **směrnicí Evropského parlamentu a Rady 2004/38/ES**.¹⁰, která zakládá volný pohyb občanů EU po jednotlivých členských státech. Jednalo se o první mezinárodní smlouvu svého druhu ve vztahu k české Celní správě, jelikož došlo k úplné změně základních principů pohybu osob, zboží, služeb a jejich dohledu a kontroly nad nimi, a současně ke změně právního systému České republiky jako takového. Tyto jednotlivé požadavky na členské státy EU byly dále začleněny do Smlouvy o fungování Evropské unie č. 2012/C 326/01¹¹, konkrétně v části třetí – vnitřní politiky a činnosti unie. Pro vytvoření jednotného prostoru v oblasti volného pohybu služeb, osob a zboží došlo k vydání nařízení Rady (EHS) č. 2913/1992 ze dne 12. 10. 1992, kterým se vydává celní kodex Společenství, které mělo sloužit jako kodifikační předpis pro jednotnou komunitární celní správu. Dne 9. 10. 2013 došlo k vydání v současnosti platného navazujícího **Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 952/2013, celní kodex Unie**, který dále prohlubuje myšlenku společné celní unie.

V závislosti na přistoupení ČR k Evropské unii vzniká také povinnost respektovat i další nařízení v rámci evropského práva.¹² V případě celní správy

⁹ Smlouva č. 44/2004 Sb. m. s. o přistoupení států k Evropské unii

¹⁰ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/38/ES.

¹¹ Smlouva o fungování Evropské unie č. 2012/C 326/01

¹² Smlouva č. 44/2004 Sb. m. s. o přistoupení států k Evropské unii

se jedná o nařízení, která buďto zakládají určitá práva, povinnosti a pravomoci, nebo tyto právní předpisy následně upřesňují a rozvádí. Příkladem v této oblasti by mohlo být **Nařízení Rady (ES) č. 1186/2009, o systému Společenství pro osvobození od cla**¹³, přičemž později došlo k vydání Prováděcího nařízení Komise (EU) č. 1224/2011, které upravuje články 66 až 73, nebo následujícího Prováděcího nařízení Komise (EU) č. 1225/2011¹⁴, které se naopak vyjadřuje k článkům 42 až 54 a článkům 57 a 58 daného nařízení.

Samotný celní kodex EU zakládá jednotný přístup ke zboží dováženého ze třetích států do EU a naopak. Právě tímto jednotným vystupováním se má zajistit stabilita a právní jistota pro dovozce a podniky, zjednodušení a zefektivnění celních pravidel a celního procesu a ochranu jednotných finančních a ekonomických zájmů EU a jejích členských států.¹⁵ Jeho praktické využití spočívá ve stanovení obecných pravidel a postupů, která se aplikují na navazující a prováděcí předpisy EU, jako jsou stanovení jednotného celního sazebníku **podle Nařízení Rady (EHS) č. 2658/87 o celní a statistické nomenklatuře a o společném celním sazebníku**, ve znění pozdějších předpisů. Celní nomenklatura znamená rozdělení surových materiálů, produktů, živočišných produktů, živých zvířat a zboží do jednotlivých tříd. K těm je v návaznosti na danou třídu a konkrétní druh věci určené k proclení stanovena celní sazba v procentech a Kód KN (kombinovaná nomenklatura), který se skládá z osmi čísel. Toto označení umožňuje přesné přiřazení celní sazby, ale také popis zboží. Každá dvojice čísel určuje přesnější specifikace daného zboží. První dvojice vyjadřuje obecnou skupinu produktů (**Kapitola harmonizovaného systému – HS**), a dvojice druhá (**HS číslo**), třetí (**Podpoložka HS**) a čtvrtá (**Podpoložka KN**) toto zařazení upřesňují. V rámci přepravní kontroly lze pak pomocí tohoto kódu přesně určit daný druh zboží spolu s jeho původem a účelem. Jako další určuje toto nařízení i doplňkové jednotky k vybraným druhům zboží, ve kterých je třeba hmotnost či objem uvádět. Celní kodex EU byl za dobu své

¹³ Nařízení Rady (ES) č. 1186/2009, o systému Společenství pro osvobození od cla

¹⁴ Prováděcí nařízení Komise (EU) č. 1225/2011 k článkům 42 až 52 a článkům 57 a 58 nařízení Rady (ES) č. 1186/2009 o systému Společenství pro osvobození od cla

¹⁵ *Summaries of Legislation – Celní kodex unie* [online]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 15.02.2023].

účinnosti již třináctkrát opraven nebo změněn, což svědčí o snaze zajistit odpovídající znění konkrétní právní úpravy současným potřebám.¹⁶

Obecně lze říci, že právní předpisy EU upravují široký okruh práv a povinností a je možné je zařadit spíše do obecných právních předpisů, které současně zahrnují celé společenství států, ačkoliv existuje i početné množství výjimek. Tyto smlouvy mají za účel vytvoření společně fungujícího uskupení sousedících států, tedy sjednocení mezinárodních vztahů a vnitřních právních řádů. V mezinárodním právu se naopak setkáváme zpravidla s bilaterálními smlouvami, které upravují konkrétní případy daných smluvních stran (Smlouva mezi Českou republikou a Argentinou o vzájemné správní pomoci v celních otázkách). I zde se však lze setkat s multilaterálními smlouvami. Příkladem takovéto vícestranné mezinárodní smlouvy je Úmluva o mezinárodním obchodu s ohroženými druhy volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin, také známá pod označením Úmluva CITES z roku 1973.

2.2. Vnitrostátní právní úprava

Vnitrostátní právní normy upravují naopak fungování celní správy zpravidla na území České republiky v otázkách samostatného působení státu. Otázky, ke kterým se právní řád ČR vyjadřuje jsou kupříkladu zmíněné spotřební daně, kontroly v oblasti silniční dopravy, ochrany práv duševního vlastnictví a další. Ačkoliv prochází působnost Celní správy ČR napříč právními odvětvími, lze za základní zákon považovat **zákon č. 242/2016 Sb., celní zákon**. Ten lze označit za prováděcí vnitrostátní právní předpis Nařízení o celním kodexu unie ve smyslu §1 písm. a) zákona. Mimo zmíněné ustanovení je v §1 písm. b) dán základ pro správu daní ze strany Celní správy ČR. Jelikož se jedná o zvláštní právní předpis, je stanoveno, že se zásadně postupuje podle obecného právního předpisu (**zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád**) pokud příslušný předpis Evropské unie nebo tento zákon nestanoví jinak.¹⁷ Zde je třeba podotknout, že specificky rozdílná pravidla mohou vycházet také z mezinárodních smluv. Celní zákon se však nedotýká pouze cel jako takových. Současně se zmíněným dává právní základ správy daní, což má

¹⁶ *UCC a jeho prováděcí předpisy* [online]. Celní správa České republiky [cit. 15.02.2023]

¹⁷ § 3 odst. 1 zákona č. 242/2016 Sb., celní zákon

za následek souběžného použití dalších zákonů (zákon č. 235/2004 Sb., o dani z přidané hodnoty a zákon č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních). Je-li v zákoně použito výrazu „správa cel“, má se za to, že je tím současně myšlena i správa daní.¹⁸

V zákoně č. 242/2016 Sb. lze nalézt základ pro výkon celní správy ve smyslu stanovení základu pro správu cla, celní řízení, celní kontrolu, přestupky a v neposlední řadě i pro sběr statistických údajů. Zejména důležitou částí zákona je část sedmá, pojednávající o možnostech nakládání s věcmi v rámci celní kontroly. Zákon zde dává celní správě několik možností. Základní formou je zadržení zboží nebo dopravního prostředku, ve kterém bylo zboží převáženo, což znamená, že je-li to pro účely celního řízení nutné, je k takovému kroku Celní správa ČR oprávněna. Důvody pro zadržení věci nebo vozidla jsou využití věci pro účely vymáhání přestupků podle celního zákona a vymáhání nedoplatku cel. V obou případech je nutné o zadržení věci vyplnit úřední záznam. Existuje i možnost ponechání zadržené věci osobě, které byla zadržena za podmínky zákazu manipulace, a jiného nakládání s ní. V případě zadržení věci je několik možností, jak s nimi nakládat. První z nich je jejich **prodej**, který se po ocenění věci znalcem nebo v rámci celního ohodnocení vykonává zpravidla formou dražby.¹⁹ V případě, že věc (zboží) nelze vypustit zpět do oběhu, jako je to v případě zakázaných látek, vojenského materiálu nebo nesplnění bezpečnostních náležitostí, **je oprávněn správce cla věc zničit**. Poslední možností je **přenechání věci (zboží) ve prospěch České republiky**. Za splnění zákonem stanovených podmínek se po povolení správcem cla k tomuto kroku stává vlastníkem věci stát. Využití této věci je uplatňováno jak v rámci výkonu služby orgánů veřejné správy, tak může případně dojít i k využití na humanitární akce, charitu apod. V případě, že pro účely celního řízení již není zadržené věci užitku a není naplněna jedna z předchozích možností, je vrácena zpět osobě, které byla původně z držení odebrána.

Druhým významným zákonem je **Zákon č. 17/2012 Sb., o Celní správě České republiky**. Jeho součástí je vymezení základních pravomocí a okruhů působnosti Celní správy ČR, stanovení celních orgánů, jejich vnitřní uspořádání, základ pro mezinárodní spolupráci, a další. V části třetí zákona jsou vymezena některá obecná práva a pravomoci celníků a občanských zaměstnanců s důrazem

¹⁸ POLÁK, Pavel. HÁJEK, Filip. HRBEK, Ladislav. JAREŠOVÁ, Jana. VESECKÝ, Richard. ŠRÁMKOVÁ, Dana. Celní zákon. Praktický komentář. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2021, 288 s. ISBN 978-80-7676-051-6. s. 3-4.

¹⁹ Zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád

na dodržování etického kodexu a případné použití podpůrných prostředků. Otázce struktury a fungování Celní správy ČR podle tohoto zákona je věnována následující kapitola.

Tyto dva výše zmíněné zákony udávají určitý základ pro fungování celní správy a celního systému. Jak bylo výše uvedeno, disponuje celní správa řadou dalších agend. Zde se setkáváme s problémem současné celní správy v normativním pojetí, a to je roztržičnost právní úpravy. Pokud bychom chtěli hledat jednotlivé pravomoci celní správy v systému českého práva, muselo by dojít k rozsáhlému použití norem **práva trestního, správního, finančního, životního prostředí, pracovního** a dalších. Obecně lze však systematiku této oblasti práva ucelit použitím obecných právních předpisů.

Jako základní obecný právní předpis lze označit **zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád.**, který mimo jiné v § 2 odst. 3 písm. a) stanovuje, že clo je formou daně, a tudíž mu podléhají speciální právní předpisy zabývající se právě clem. Současně se také u správy spotřebních daní subsidiárně použije daňový řád ve smyslu § 1 odst. 4 písm. b) **zákona č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních.** Daňový řád, jakožto obecný právní předpis, je využíván jen v případech kdy speciální právní předpis (celní kodex EU, celní zákon a další) nestanoví jinak.²⁰ Obecně lze tedy v návaznosti na celní zákon stanovit aplikaci norem v pořadí přímo použitelných předpisů EU na místě prvním, použití celního zákona na místě druhém a až následně se použije daňový řád jako zákon podpůrný.²¹

V případech správního řízení celní správy v otázkách přestupků se jako subsidiární právní předpis naopak používá **zákon č. 500/2004 Sb., správní řád.** Ten ukládá základní principy a postupy v rámci správních řízení tohoto typu. Mezi speciální právní předpisy upravující přestupky se potom řadí celní zákon, zákon o celní správě, o silniční dopravě, o pozemních komunikacích, o silničním provozu a další. Zmíněné a další zákony mají zpravidla vymezenou část týkající se právě přestupků v oblasti, kterou výslovně upravují. Další možnosti použití správního řádu v oblasti celnictví jsou stanoveny v § 3 odst. 2 celního zákona. I v tomto případě však platí stejný princip použití právních norem, jak je uvedeno

²⁰ BAKEŠ, Milan. KARFÍKOVÁ, Marie. KOTÁB, Petr. MARKOVÁ, Hana. a kol. *Finanční právo*. 6. upravené vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, 549 s. ISBN 978-80-7400-440-7. str. 313

²¹ POLÁK, Pavel. HÁJEK, Filip. HRBEK, Ladislav. JAREŠOVÁ, Jana. VESECKÝ, Richard. ŠRÁMKOVÁ, Dana. *Celní zákon. Praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2021, 288 s. ISBN 978-80-7676-051-6. s. 7.

v předchozím odstavci zabývající se daňovým řádem. Použití správního řádu je tedy považováno za čistě podpůrné a má sloužit k vyplňování mezer v evropských předpisech a celním zákonu.

Ačkoliv **zákon č. 255/2012 Sb., kontrolní řád** upravuje náležitosti obecné kontroly kontrolovaných osob, jak je definováno v § 1 tohoto zákona, je valná většina předpisů upravující fungování celní správy podřazena právě daňovému a správnímu řádu. Výjimkou, na kterou se kontrolní řád vztahuje je např. kontrola celní správy v oblasti zaměstnávání cizinců na území ČR posléze EU. K tomu se primárně využívá **zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti**, který tuto pravomoc celní správě zakládá v § 125 a §126 odst. 4., nebo v případě kontrol v oblasti práv duševního vlastnictví podle § 1 zákona č. 355/2004 Sb., o působnosti orgánů Celní správy České republiky v souvislosti s vymáháním práv duševního vlastnictví ve smyslu **zákon č. 355/2014 Sb., o působnosti orgánů Celní správy České republiky v souvislosti s vymáháním práv duševního vlastnictví**. Jako subsidiární právní předpis se tedy v tomto případě uplatňuje právě kontrolní řád.

Jako poslední obecný právní předpis upravující široký okruh práva a který je využíván celní správou je trestní řád. K jeho použití se přistupuje jen v případech, kdy se jedná o porušení práva ve smyslu spáchání trestné činnosti. Současně trestní řád zakládá pravomoc celní správě vystupovat jako policejní orgán v případech stanovených v § 12 odst. 2 písm. d) tohoto zákona. Toto ustanovení zakládá celní správě pravomoc vyšetřovat trestnou činnost v rámci své působnosti. Ve vnitřní organizaci celní správy je pak trestní řád využíván sekci pátrání Generálního ředitelství cel.

Mezi další zákony, které upravují fungování Celní správy ČR, patří výčtem **zákon č. 121/2000 Sb., autorský zákon**, upravující výkon pravomocí celní správy v oblasti práva duševního vlastnictví, **zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí**, upravující výkon pravomocí celní správy v oblasti práva životního prostředí, **zákon č. 186/2016 Sb., o hazardních hrách**, upravující výkon pravomocí celní správy v oblasti kontroly hazardu, **zákon č. 40/1995 Sb., o regulaci reklamy**, upravující výkon pravomocí celní správy v oblasti kontroly dodržování zákazu reklamy na nepovolené nebo neohlášené hazardní hry a další. Zmíněné zákony jsou jedny z mnoha používaných Celní správou ČR. Např. v případě útvarů vykonávající dohled v rámci celní správy jejich počet přesahuje čtyřicet. Je tedy nutné ve všech případech výkonu pravomocí celní správy používat příslušnou právní úpravu,

k čemuž pomáhá především její výčet v jednotlivých vnitřních předpisech, upravující fungování dané části celní správy.²²

2.3. Podzákoné předpisy

2.3.1. Vyhlášky

Nedílnou součástí právní úpravy zavádějící fungování celní správy na území ČR jsou i podzákoné předpisy, kterými se rozumí především prováděcí vyhlášky ministerstev. Jejich cílem je prohloubení problematiky daného zákona a konkretizace dílčích ustanovení. V tomto případě se nejedná jen o vyhlášky Ministerstva financí ČR, jako přímo nadřízeného orgánu Celní správy ČR, ale o vyhlášky napříč ministerstvy v závislosti na zákonu, ke kterému se váží. Prováděcí vyhlášky lze pro účely této práce rozdělit do dvou skupin.

První skupinou vyhlášek jsou ty vyhlášky, které upravují **fungování celní správy** jako celku. Příkladem takové vyhlášky je **vyhláška č. 286/2012 Sb., o vnějším označení, odznacích, služebních stejnokrojích a zvláštním barevném provedení a označení služebních vozidel celní správy**, která zaručuje vizuální odlišení celní správy od ostatních složek státu, nebo také vyhláška č. 285/2012 Sb., o územních pracovištích celních úřadů, která se nenacházejí v jejich sídlech, která naopak upravuje místní rozložení celních úřadů.

Druhou skupinou vyhlášek jsou vyhlášky zabývající se procesní stránkou celní správy, které naopak konkretizují jednotlivé **postupy a metody** aplikace práva v oblasti celní správy a jejich použití je nezbytné pro správný výkon svěřených pravomocí. Jedná se například o osvobození od celních dávek a prohlídky v případě konzulárních úřadů a jejich pracovníků²³, nebo stanovení minimálního počtu dovozních operací a souhrnného množství dovážených produktů v oblasti rybolovu, který je potřebný k vydání osvědčení hospodářského subjektu.²⁴

²² Celní správa ČR, Generální ředitelství cel, Metodická informace 8/2022 ze dne 12. 5. 2022, č.j.: 12982/2022-900000-333

²³ Vyhláška č. 32/1969 Sb., o Vídeňské úmluvě o konzulárních stycích

²⁴ Vyhláška č. 422/2012 Sb., o stanovení minimální prahové hodnoty pro počet a objem dovozních operací, které jsou dostatečné pro vydání osvědčení schváleného hospodářského subjektu

2.3.2. Nařízení

Vedle vyhlášek jednotlivých ministerstev se lze v působnosti celní správy setkat také s aplikací nařízení vlády. Na rozdíl od vyhlášek ministerstev, které se vydávají na základě článku 79 odst. 3 zákona č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, nejsou vládní nařízení limitována zmocněním konkrétního zákona. Z toho důvodu jsou nařízení, se kterými se můžeme v českém právním systému setkat často různorodá. V případě celní správy jsou podle oficiálních webových stránek Celní správy ČR používána Nařízení vlády č. 244/2016 Sb., k provedení některých ustanovení celního zákona v oblasti statistiky a Nařízení vlády č. 344/2010 Sb., o stanovení formulářů žádosti o individuální a souhrnné vývozní povolení, žádosti o povolení k poskytnutí zprostředkovatelských služeb a žádosti o mezinárodní dovozní certifikát pro zboží a technologie dvojího užití. Druhé zmíněné nařízení však bude k 1. 3. 2023 nahrazeno nařízením vlády č. 30/2023 Sb.

2.4. Vnitřní předpisy

Vnitřní předpisy tvoří nedílnou část právního základu fungování jakékoliv organizace. Jako v případě nařízení a vyhlášek, ani vnitřní předpisy nemohou zakládat nová práva ani povinnosti²⁵, ale slouží jako prostředek ke stanovení postupů k dosažení oněch práv a povinností, které vycházejí ze zákonné úpravy. Na rozdíl od zmíněných vyhlášek a nařízení je okruh upravované problematiky výrazně užší a konkretizuje fungování uvnitř dané organizace (v tomto případě Celní správy ČR). Možnými okruhy, které tento typ norem upravuje, jsou personální zastoupení v daném druhu řízení, postupy příslušných útvarů vykonávající pravomoc svěřenou zákonem, či normou komunitárního práva. Na základě výše uvedeného nelze v případě vnitřních předpisů považovat jeden za významnější než druhý.

Na úrovni vnitřních předpisů se v případě Celní správy ČR využívá několika druhů. Jsou jimi zejména **metodiky, řády a rozkazy**. Tato rozdílná označení

²⁵ Článek 4 Ústavního zákona č. 2/1993 Sb., Listina základních práv a svobod

vyjadřují zaměření konkrétního vnitřního předpisu. Označení **vnitřní předpis** se používá jako obecné a souhrnné označení pro předpisy vydané danou organizací, která dále konkretizuje zákonnou úpravu. V případě **metodik** se jedná o definování, či rozpracování metod, které se mají v rámci aplikace právních předpisů aplikovat. Důležité je, že metodiky jsou obecně závazné pro **všechny zaměstnance** v rámci dané organizace, tedy osoby jak v pracovněprávním, tak služebním poměru. Organizační řád, který je jedním z příkladů řádů přijímaných v rámci dané instituce, naopak pojednává o organizačním uspořádání stanovením určitých agend a jejich vykonavatelů, určení místní příslušnosti jednotlivých pracovišť a další. Další možností je vydání **rozkazu**. Ten se používá zejména k následnému upřesnění ostatních vnitřních předpisů a současně se vztahuje **jen na osoby ve služebním poměru**. S rozkazem se lze setkat obecnějším, který upravuje např. změny organizačního řádu apod., nebo v případě konkrétnějším, a to stanovení povinnosti jednotlivcům nebo malé skupině osob v rámci celní správy, pověřením ke kontrole na základě rozkazu a další. Rozkazy jsou obecně vydávány vedoucím příslušného útvaru. Lze se ale také setkat s rozkazy vztahujícími se na širší okruh osob. Příkladem takového rozkazu je rozkaz ředitele Generálního ředitelství cel, který se vztahuje na celou celní správu.

3. Organizační struktura Celní správy

Celní správa je tvořena soustavou hierarchicky uspořádaných celních orgánů, kterými jsou: **Generální ředitelství cel** a **celní úřady** (15). Dále lze uvést jednotlivé celní pobočky, finanční stráž, celní inspektoráty a další. Celní správa má charakter víceúrovňového orgánu veřejné moci, z čehož vyplývá, že nadřízené Generální ředitelství cel vystupuje jako **orgán 2. stupně** v rámci správních řízení. V letech 2004–2012 byla využívána systematika celní správy podle zákona 185/2004 Sb., která dělila celní správu na Generální ředitelství cel, celní ředitelství (8), celní úřady (91) spolu s podřízenými pobočkami, inspektoráty a finanční stráží.²⁶ Od této systematiky se ustoupilo na základě přijetí nového celního zákona č. 17/2012 Sb.

3.1. Generální ředitelství cel

Generální ředitelství cel (GŘC) je přímo podřízeno ministerstvu financí. Jedná se o nejvyššího představitele celní správy s územní působností na celém území ČR, který zařizuje a řídí podřízené celní úřady. Zákon č. 17/2012 Sb. o Celní správě České republiky v Hlavě II vymezuje pojem Generálního ředitelství cel, spolu s jeho věcnou a místní příslušností a vnitřní organizací této instituce.

V § 4 tohoto zákona lze nalézt taxativní výčet výše zmíněných pravomocí (věcné příslušnosti). V jednotlivých odstavcích tohoto ustanovení jsou definována pravidla a vymezení oblastí výlučných a sdílených pravomocí, mezinárodní spolupráce, evidence a statistiky a zvláštních oprávnění.

Odstavec 1 upravuje oblasti, které je oprávněno vykonávat pouze Generální ředitelství cel a to samostatně. Písmeno a) zavádí přímou nadřízenost nad celními úřady. Ta se uplatňuje jak ve zmíněném řízení ve druhém stupni, tak jako základní ustanovení ve vztahu k dalším pravomocem. V následujících písmenech b) – e) je vymezena autorita:

²⁶ ŽEMLIČKA, Lubomír. *Celní zákon a předpisy související v praxi od 1. 7. 2002*. 2. doplněné a aktualizované vydání. Český Těšín: ANAG, 2002. ISBN 80-7263-136-5. str. 25

- ❖ k převádění cla na základě právního předpisu EU,
- ❖ nad stanovením, zda se v daném řízení jedná o případy celostátního či mezinárodního významu (důležité z hlediska přístupu),
- ❖ k vystupování ve věcech stanovených trestním řádem s obdobným postavením jako policejní orgán neboli „pověřený celní orgán“
- ❖ k vypracovávání analýze rizik

V odstavci 2 jsou vymezeny sdílené pravomoci GŘC. V tomto případě se nejedná o sdílené pravomoci ve smyslu podpůrných k podřízeným orgánům, tj. celním úřadům, ale o pravomoci meziodvětvové. V písmenech a) – c) je dán základ k:

- ❖ rozvoji mezinárodní spolupráce a styků ve smyslu naplňování závazků plynoucích z mezinárodního práva,
- ❖ podílení se na koncepčních a analytických úkolech,
- ❖ vypracovávání návrhů právních předpisů

Zejména důležitým bodem je právě poslední zmíněný, který dává správnímu orgánu možnost efektivně poukazovat na nedostatky a mezery v právní úpravě spolu s návrhem možného řešení. V teoretické rovině se tímto ustanovením sleduje právě zefektivnění výkonu služby dané instituce s možností ukotvení nutných opatření v právní úpravě.

Následně je upravena také **mezinárodní spolupráce**. V zákoně o Celní správě ČR je Generálnímu ředitelství cel přiřazena jak role aktivní účasti, tak role spíše pasivní a dohledová. V prvním případě se jedná o aktivní zapojení působení práva Evropské unie a práva mezinárodního. Formy této účasti jsou formulovány jako spíše koordinační a kontaktní. V případě odstavce 3. téhož ustanovení, upravující výměnu informací mezi členskými státy EU, popř. jejími orgány, je použito slov „ústřední úřad“. Tato slova naznačují, že se v daném případě jedná o orgán, který sice není jediným, který výkon dané pravomoci v oblasti celní správy na území ČR vykonává, ale jedná se o nejvýše postavený.

Funkci dohledu lze ve smyslu mezinárodní spolupráce a tohoto zákona rozdělit do 4 základních kategorií, a to dohled nad: **osobami, dopravními prostředky, zbožím a místy**. Ve všech případech se však musí jednat o situace, kdy existuje důvodné podezření pocházející z mezinárodního prostoru o porušení nebo možném porušení právních předpisů druhé smluvní strany.

Mezi nedílné součásti působnosti Generálního ředitelství cel patří vedení **evidence o kontrolovaném zboží, výrobků podléhajících spotřební dani a obchodu uvnitř EU** na základě předpisu evropského práva. Tato evidence je prováděna za pomoci centrálního evidenčního systému, který je ve spojení s vnitřním informačním systémem výlučně ve správě GŘC. To současně odpovídá za jeho řádné fungování a aktualizaci potřebných záznamů. V souvislosti vedením evidence výše zmíněného dochází k sestavování statistik, které poukazují na určité trendy v oblasti celnictví, což na ně následně celní správě dovoluje v určitých mezích reagovat.

Posledním okruhem pravomocí spadající pod věcnou příslušnost GŘC dle zákona č. 12/2012 Sb. je:

- ❖ zabezpečování analýz a laboratorních zkoumání vzorků pro orgány jak celní správy, tak Finanční správy České republiky, případně i jednotlivá ministerstva,
- ❖ na základě zvláštního právního předpisu podpora spolupráce napříč orgány veřejné moci ve smyslu zajišťování zpravodajských a technických prostředků a sledování pohybu osob a věcí,
- ❖ skladování a používání jinak zakázaných omamných a psychotropních látek, výbušnin, padělků peněz, cenných papírů a dalších zákonem omezených nebo jinak regulovaných látek a předmětů, a to pouze za účelem vzdělávání, výuky a výcviku.

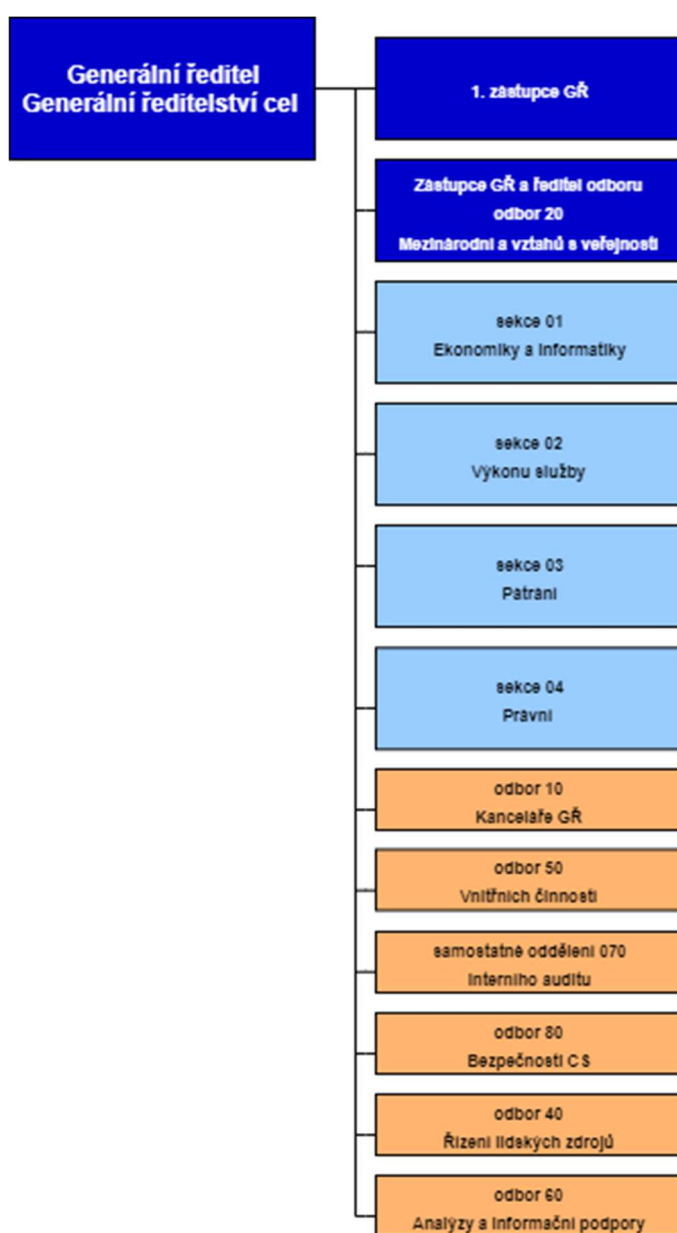
Skladování a používání látek a předmětů zmíněných výše (taxativně vyčtených v odst. 5 písm. b), bylo do působnosti GŘC začleněno již zákonem č. 113/1997 Sb.²⁷, kterým se novelizoval mimo jiné i §5 odst. 1 písm. h) dnes již neúčinného zákona č. 13/1993 Sb. celní zákon. Po přijetí nového zákona došlo k převzetí tohoto ustanovení s minimálními úpravami.

Neméně důležitá je **součinnost s ozbrojenými a bezpečnostními složkami**, která je ukotvena právě v bodu 5. Toto ustanovení zakládá praktickou možnost spolupráce na odhalování a zamezování protiprávní činnosti osob v rámci kontrol prováděných Celní správou ČR. Konkrétní použití dané spolupráce bude rozebráno v následujících kapitolách.

²⁷ ŽEMLIČKA, Lubomír. *Celní zákon a předpisy související v praxi od 1. 7. 2002*. 2. doplněné a aktualizované vydání. Český Těšín: ANAG, 2002. ISBN 80-7263-136-5. str. 26

3.1.1. Vnitřní struktura Generálního ředitelství cel

Generální ředitelství cel se skládá z jednotlivých **sekcí, odborů a oddělení**. Tato forma sleduje pokrytí všech zákonem přidělených agend s co nejvyšší efektivností. Je třeba zmínit, že jednotlivé sekce nejsou rovnoměrně zastoupeny co do počtu odborů, oddělení a samotného počtu zaměstnanců. To je dáno především rozdílnými trendy ovlivňujícími potřebu správy daného úseku. Na následujícím schématu je vyobrazená struktura generálního ředitelství bez oddělení jednotlivých sekcí a odborů, a to především z důvodu jejich počtu a omezeným možností rozsahu této práce.

Obrázek 1 Základní vnitřní struktura Generálního ředitelství cel

V rámci odborů 10, 20, 40, 50, 60 a 80 se v případě oddělení jedná především o útvary, které mají za úkol rozdělit a zefektivnit výkon dané agendy. Současně platí, že některé odbory jsou sdružovány pod sekcemi 01–04, tedy jmenovitě sekce **Ekonomiky a informatiky, Výkonu služby, Pátrání a sekce Právní**. Každá sekce zastupuje určitý okruh pravomocí a působností Generálního ředitelství cel.

Tyto pravomoci jsou přidělovány na základě organizačního řádu, který je v případě potřeby dále upravován jednotlivými rozkazy. Z důvodu možných změn jsou v této práci zmíněny jen některé konkrétní pravomoci a je spíše kladen důraz na celkovou agendu daného pracoviště. V případě kanceláří se tedy setkáváme se zajišťováním chodu GŘC, do kterého patří mimo jiné zajišťování procesu řízení vnitřní správy a strategie, nebo dále zajišťování protokolárních aktivit a poskytování otevřených dat.²⁸

Ačkoliv (jak bude zmíněno dále) jsou jednotlivé sekce oprávněny navazovat komunikaci s celními správami ostatních států, je jim tato pravomoc svěřena jen co do rozsahu jejich působnosti. V případě součinnosti celní správy jako celku s jiným státem je využíváno **odboru Mezinárodního a vztahů s veřejností**, nesoucí číselné označení **20**. Ten má na starosti jednak zmíněné mezinárodní vztahy ve formě řízení mezinárodních vztahů nebo zajišťování logistiky mezinárodní spolupráce, ale dále také provádění externí komunikace s veřejností a zajišťování svobodného přístupu k informacím ve smyslu zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím²⁹ ve spojení s článkem 14 odst. 1 Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 952/2013, celní kodex Unie. Spolu s výše zmíněným GŘC každoročně vydává výroční zprávu ve smyslu § 18 odst. 1 téhož zákona.³⁰

V rámci vnitřního fungování po personální stránce je zřízen **odbor 40 Řízení lidských zdrojů**. Jak již z označení vyplývá, odbor obsahuje oddělení zabývající se především výkonem podpůrných procesů ve vztahu k zaměstnancům. Do této agendy lze zařadit výběr zaměstnanců pro danou služební pozici,

²⁸ Celní správa ČR, Generální ředitelství cel, Rozkaz č. 28/2022 ze dne 21. 7. 2022, č.j.: 37436/2022-900000-102

²⁹ Celní správa ČR, Generální ředitelství cel, Rozkaz č. 28/2022 ze dne 21. 7. 2022, č.j.: 37436/2022-900000-102

³⁰ Výroční zpráva Generálního ředitelství cel za kalendářní rok 2021, Č. j.: 13323/2022-900000-202

zajišťování vzdělávání a služební přípravy, nebo zpracování mzdových a výsluhových náležitostí a nároků.

Ve smyslu § 25 odst. 1 zákona č. 320/2001 Sb. o finanční kontrole ve veřejné správě je orgán veřejné správy povinen zřídit a udržovat funkční kontrolní systém. Tento systém lze chápat jako „dvoustupňový“, tedy v případě GŘC zřízení odboru vnitřních činností, který samotný zákonem stanovený systém provádí a následně samostatně stojící oddělení interního auditu. To na rozdíl od odboru vnitřních činností dohlíží ve smyslu § 28 téhož zákona na výkon zákonem stanoveného požadavku vnitřní kontroly, určuje jeho účinnost, správnost a případné nedostatky.³¹

Jak již bylo zmíněno na začátku kapitoly, do kompetencí GŘC patří i zřizování a správa analytických procesů vykonávaná **odborem 60 Analýzy a informační podpory**. Jedná se zejména o analýzy činností jak Celní správy ČR, tak kontrolovaných subjektů v oblastech cla, daní a financí (na základě zákonem stanovených pravomocí výkonem správy v těchto oblastech). Nedílnou součástí je i vypracování podkladů sledující fungování uvnitř správního orgánu a praktickou aplikaci svěřených pravomocí dohledu. Ředitelství na základě těchto vypracovaných analýz vyhodnocuje určité trendy a s ohledem na výsledky z minulých období reaguje na případné změny.

Posledním odborem stojícím mimo sekce GŘC je **odbor Bezpečnosti celní správy** s číselným označením 80, jehož agendou je dohled nad ochranou utajovaných informací ve smyslu zákona č. 412/2005 Sb. o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti, ochranou osobních údajů, zajišťování bezpečnosti a v neposlední řadě zajišťování krizového řízení.³²

V následující tabulce jsou zobrazeny jednotlivé odbory GŘC, které stojí mimo sekce 01-04, vyjma samostatného 070 oddělení Interního auditu. K jednotlivým odborům jsou přiřazena v současnosti zavedená oddělení.

³¹ BAKEŠ, Milan. KARFÍKOVÁ, Marie. KOTÁB, Petr. MARKOVÁ, Hana. a kol. *Finanční právo*. 6. upravené vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, ISBN 978-80-7400-440-7. str.80-81

³² Celní správa ČR, Generální ředitelství cel, Rozkaz č. 28/2022 ze dne 21. 7. 2022, č.j.: 37436/2022-900000-102

Tabulka 1 Samostatné odbory Generálního ředitelství cel ČR

odbor 10 Kanceláře GŘ	
označení	Název
oddělení 101	Podpory administrativy řízení
oddělení 102	Strategie CS
oddělení 103	Projektů a evropských fondů
odbor 20 Mezinárodní a vztahů k veřejnosti	
označení	Název
oddělení 201	Mezinárodní
oddělení 202	Vztahů k veřejnosti
odbor 40 Řízení lidských zdrojů	
označení	Název
oddělení 401	Personální podpory
oddělení 402	Lidských zdrojů
oddělení 403	Institut vzdělávání
oddělení 404	Pracovně lékařských služeb
oddělení 405	Personální správy
oddělení 406	Psychologické pracoviště
odbor 50 Vnitřních činností	
označení	Název
oddělení 501	Inspekce, metodiky a prevence
oddělení 502	Vnitřní kontroly
odbor 60 Analýzy a informační podpory	
označení	Název
oddělení 602	Operačního centra
oddělení 603	Informační podpory
oddělení 604	Daňové a finanční analýzy
oddělení 605	Celní a mezinárodní analýzy
oddělení 606	Analýzy dohledu
referát 607	Vnitřní analýzy
oddělení 020	Celně technická laboratoř
odbor 80 Bezpečnosti CS	
označení	Název
oddělení 801	Ochrany utajovaných informací
oddělení 802	Bezpečnostní politiky CS a krizového řízení

Sekce Generálního ředitelství cel

Vedle samostatně stojících odborů a oddělení Generálního ředitelství cel stojí ještě odbory a oddělení spojené do příslušných uskupení tzv. sekcí. Jedná se zejména o situace, kdy existuje větší množství pracovišť, které spojuje výkon určitých, někdy i totožných pravomocí. Z důvodu přehlednosti, hospodárnosti a zajištění správného vnitřního fungování jsou v rámci GŘC zřízeny 4 sekce. (Ekonomiky a informatiky, Výkonu služby, Pátrání, Právní). Ke každé z těchto sekcí je v rámci práce přiřazena tabulka, znázorňující jejich vnitřní uspořádání.³³

První sekcí s číselným označením **01** je **sekce Ekonomiky a informatiky**. Jak bylo nastíněno v předchozím odstavci, jedná se o soustavu odborů a jejich oddělení, které spojuje určitý okruh pravomocí. V tomto případě je sekce 01

³³ Celní správa ČR, Generální ředitelství cel, Rozkaz č. 28/2022 ze dne 21. 7. 2022, č.j.: 37436/2022-900000-102

rozdělena na odbory Finanční, Informatiky a Hospodářské správy. Vedle nich stojí i 2 samostatná oddělení – Veřejných zakázek a Řízení BOZP a PO. V případě posledních zmíněných je náplň pravomocí shodná s jejich označením. V odborech 11, 12 a 13 dochází k následnému dělení přidělených pravomocí na podřízená oddělení a detašovaná oddělení, která jsou zřizována zpravidla v krajských městech, ale jen za předpokladu jejich potřeby. Může tedy nastat situace, kdy dané detašované oddělení příslušného odboru v krajském městě zřízeno není. To je zapříčiněno opět snahou o hospodárnost ve veřejné správě³⁴ a současně alokací lidských zdrojů na místa, která jsou v dané situaci vyžadována.³⁵

Tabulka 2 Sekce 01 Ekonomiky a informatiky

sekce 01 Ekonomiky a informatiky	
odbor 11 Finanční	
označení	Název
oddělení 111	Finančně rozpočtové
oddělení 112	Finančního účetnictví a majetkové evidence
detašované oddělení 113.1	Finanční - Brno
detašované oddělení 113.2	Finanční - České Budějovice
detašované oddělení 113.3	Finanční - Hradec Králové
detašované oddělení 113.4	Finanční - Olomouc
detašované oddělení 113.6	Finanční - Plzeň
detašované oddělení 113.7	Finanční - Praha
detašované oddělení 113.8	Finanční - Ústí nad Labem
odbor 12 Informatiky	
označení	Název
oddělení 121	Programového financování a správy bezpečnosti ISCS
oddělení 122	Informačních systémů celního a daňového řízení
oddělení 124	Správy a provozu informačního centra
oddělení 125	Informačních a komunikačních technologií
oddělení 127	HelpDesk ISCS
detašované oddělení 128.1	Informatiky - Brno
detašované oddělení 128.2	Informatiky - České Budějovice
detašované oddělení 128.3	Informatiky - Hradec Králové
detašované oddělení 128.4	Informatiky - Olomouc
detašované oddělení 128.5	Informatiky - Ostrava
detašované oddělení 128.6	Informatiky - Plzeň
detašované oddělení 128.7	Informatiky - Praha
detašované oddělení 128.8	Informatiky - Ústí nad Labem
odbor 13 Hospodářské správy	
označení	Název
oddělení 131	Investic, ekonomiky a hospodářské správy
oddělení 132	Materiálního a technického zabezpečení
detašované oddělení 134.1	Hospodářské správy - Brno
detašované oddělení 134.2	Hospodářské správy - České Budějovice
detašované oddělení 134.3	Hospodářské správy - Hradec Králové
detašované oddělení 134.4	Hospodářské správy - Olomouc
detašované oddělení 134.5	Hospodářské správy - Ostrava
detašované oddělení 134.6	Hospodářské správy - Plzeň
detašované oddělení 134.7	Hospodářské správy - Praha
detašované oddělení 134.8	Hospodářské správy - Ústí nad Labem
samostatné oddělení 090 Veřejných zakázek	
samostatné oddělení 803 Řízení BOZP a PO	

³⁴ Ve smyslu § 6 odst. 2 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád

³⁵ tamtéž

Druhou skupinou sdružených odborů je **sekce 02 Výkonu služby**. V tomto případě je počet jednotlivých odborů oproti sekcím 01 a 03 výrazně nižší. To je dáno především skutečností, že jak odborem celním, daňovým nebo dohledu disponují i jednotlivé celní úřady. Jejich funkce v rámci vnitřní struktury GŘC je tedy primárně koordinační. Jednotlivé odbory zavádějí metodiky pro zmíněné celní úřady a jejich příslušná oddělení, čímž se zajišťuje jejich jednotný postup v rámci celních a daňových řízení.³⁶

Tabulka 3 Sekce 02 Výkonu služby

sekce 02 Výkonu služby	
odbor 21 Celní	
označení	Název
oddělení 211	Metodiky celního řízení
oddělení 212	Průvodu zboží, celní hodnoty a celní nomenklatury
oddělení 213	TARICu
oddělení 215	Netarifních opatření
oddělení 216	Metodiky kontrol a správy TOR
odbor 23 Daní	
označení	Název
oddělení 231	Metodiky daní
oddělení 232	ELO a EMCS
oddělení 233	Daňových kontrol
odbor 33 Dohledu	
označení	Název
oddělení 331	Metodiky vnějších činností
oddělení 332	Metodiky dohledových činností
oddělení 333	Koordinace a řízení kontrolních dohledových činností

Jak bylo naznačeno výše, výkon pravomocí GŘC spočívá jednak ve vymáhání práva na základě příslušných právních předpisu a současně v dohledu nad jejich porušováním, čímž se zabývá především **sekce 03**. Ta je dělena do jednotlivých odborů, které mají ve většině případů danou místní působnou (viz. tabulka 4). V ostatních případech, kdy se jedná o odbory a oddělení mající celostátní působnost (samostatná oddělení 074, 711 a odbory 71 a 72) je agendou především koordinace a podpora činnosti ostatních odborů. Tu lze sledovat např. u již zmíněného samostatného oddělení 711 Metodiky trestního řízení. V rámci jednotlivých odborů s danou místní příslušností jsou zpravidla zřízena oddělení protidrogové, odhalování celních podvodů a odhalování daňových podvodů. Vedle nich dále stojí odbory podpory pátrání a v určitých případech jsou zřízena speciální oddělení odhalování trestné / závažné trestné činnosti. Stejně jako v případě sekce

³⁶ Celní správa ČR, Generální ředitelství cel, Rozkaz č. 28/2022 ze dne 21. 7. 2022, č.j.: 37436/2022-900000-102

01 dochází i zde ke zřízení specializovaných pracovišť pro určitou oblast z důvodu zvýšené potřeby.^{37 38}

Tabulka 4 Sekce 03 Pátrání

sekce 03 Pátrání	
samostatné oddělení 074 Kanceláře ředitele sekce a logistiky	
samostatné oddělení 711 Metodiky trestního řízení	
odbor 71 Koordinace pátrání	
označení	Název
oddělení 712	Koordinace odhalování daňových podvodů
oddělení 713	Koordinace odhalování celních podvodů
oddělení 714	Celní protidrogová jednotka
odbor 72 Podpory pátrání	
označení	Název
oddělení 721	Podpory operativně pátracích činností
oddělení 722	Operativní dokumentace
oddělení 723	SON
oddělení 724	Speciální technické podpory
oddělení 725	Aktivního získávání informací
samostatné oddělení 073 Mezinárodní spolupráce	
odbor 75.1 Pátrání Brno	
označení	Název
oddělení 751.1	Protidrogové
oddělení 751.2	Odhalování celních podvodů
oddělení 751.3	Odhalování daňových podvodů
oddělení 751.4	Podpory pátrání
oddělení 751.5	Odhalování trestné činnosti - Jihlava
oddělení 751.6	Odhalování závažné trestné činnosti
odbor 75.2 Pátrání České Budějovice	
označení	Název
oddělení 752.1	Protidrogové
oddělení 752.2	Odhalování celních podvodů
oddělení 752.3	Odhalování daňových podvodů
oddělení 752.4	Podpory pátrání
odbor 75.3 Pátrání Hradec Králové	
označení	Název
oddělení 753.1	Protidrogové
oddělení 753.2	Odhalování celních podvodů
oddělení 753.3	Odhalování daňových podvodů
oddělení 753.4	Podpory pátrání
oddělení 753.5	Odhalování trestné činnosti - Česká Třebová
odbor 75.4 Pátrání Olomouc	
označení	Název
oddělení 754.1	Protidrogové
oddělení 754.2	Odhalování celních podvodů
oddělení 754.3	Odhalování daňových podvodů
oddělení 754.4	Podpory pátrání
oddělení 754.5	Odhalování trestné činnosti - Zlín
odbor 75.5 Pátrání Ostrava	
označení	Název
oddělení 755.1	Protidrogové
oddělení 755.2	Odhalování celních podvodů
oddělení 755.3	Odhalování daňových podvodů
oddělení 755.4	Podpory pátrání
oddělení 755.6	Odhalování závažné trestné činnosti
odbor 75.6 Pátrání Plzeň	
označení	Název
oddělení 756.1	Protidrogové
oddělení 756.2	Odhalování celních podvodů
oddělení 756.3	Odhalování daňových podvodů
oddělení 756.4	Podpory pátrání
oddělení 756.5	Odhalování trestné činnosti - Karlovy Vary
odbor 75.7 Pátrání Praha	
označení	Název

³⁷ Celní správa ČR, Generální ředitelství cel, Rozkaz č. 28/2022 ze dne 21. 7. 2022, č.j.: 37436/2022-900000-102

³⁸ Vláda: Důvodová zpráva k zákonu č. 17/2012 Sb., o Celní správě České republiky, č. 17/2012 Dz

oddělení 757.1	Protidrogové
oddělení 757.2	Odhalování celních podvodů
oddělení 757.3	Odhalování daňových podvodů
oddělení 757.4	Podpory pátrání
oddělení 757.5	Odhalování trestné činnosti - Letiště Václava Havla
oddělení 757.6	Odhalování závažné trestné činnosti
odbor 75.8 Pátrání Ústí nad Labem	
označení	Název
oddělení 758.1	Protidrogové
oddělení 758.2	Odhalování celních podvodů
oddělení 758.3	Odhalování daňových podvodů
oddělení 758.4	Podpory pátrání
oddělení 758.5	Odhalování trestné činnosti - Liberec

Posledním zbylým seskupením je **sekce 04 Právní**, která sdružuje odbor 30 Právní, odbor 31 Správních činností a samostatné oddělení 032 Právních služeb. Do agendy právního odboru podle současně platného rozkazu spadá především: zpracování vnitřních aktů, vypracování metodiky správního procesu a správního trestání, vypracování metodiky daňového procesu, vymáhání na vnitrostátní i mezinárodní úrovni a v neposlední řadě agenda předpisů dělené správy.³⁹

V případě odboru Správních činností dochází opět ke specifikaci místní příslušnosti daných oddělení, která se zabývají jak správní činností, tak současně plní funkci výše zmíněného orgánu druhého stupně v rámci správních řízení. (opravné a dozorčí prostředky).⁴⁰

Tabulka 5 Sekce 04 Právní

sekce 04 Právní	
odbor 30 Právní	
označení	Název
oddělení 301	Právní a legislativní
oddělení 302	Správního procesu a správního trestání
oddělení 303	Daňového procesu
odbor 31 Správních činností	
označení	Název
oddělení 311	Správních činností Brno I
oddělení 312	Správních činností Brno II
oddělení 313	Správních činností Hradec Králové
oddělení 314	Správních činností Olomouc
oddělení 316	Správních činností Plzeň
oddělení 317	Správních činností Praha I
oddělení 318	Správních činností Praha II
oddělení 319	Správních činností Ústí nad Labem
samostatné oddělení 032 Právních služeb	

³⁹ Celní správa ČR, Generální ředitelství cel, Rozkaz č. 28/2022 ze dne 21. 7. 2022, č.j.: 37436/2022-900000-102

⁴⁰ Celní správa ČR, Generální ředitelství cel, Rozkaz č. 28/2022 ze dne 21. 7. 2022, č.j.: 37436/2022-900000-102

3.2. Celní úřady

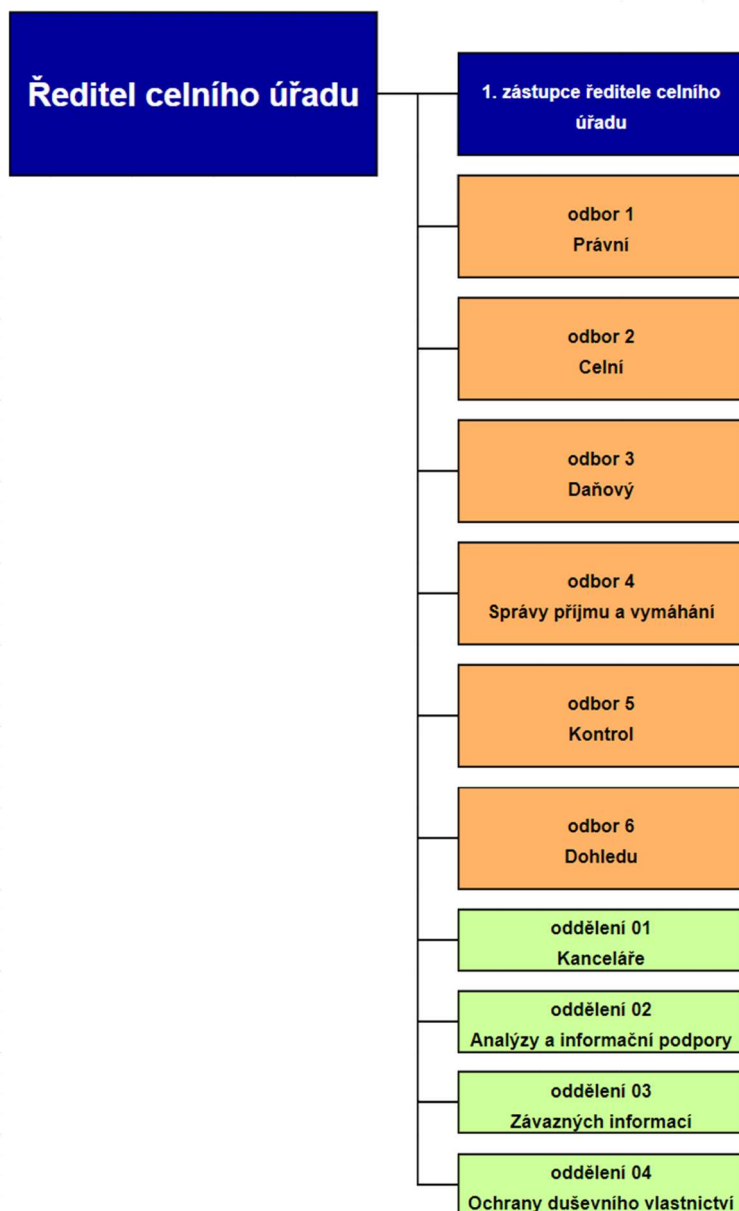
Jak bylo zmíněno, v systému Celní správy ČR se nachází celkem **15 celních úřadů**. Vzhledem ke zrušení zákona č. 185/2004 Sb. a nahrazení jej novým zákonem č. 17/2012 Sb. o Celní správě České republiky a tím zapříčiněným zrušením celních ředitelství došlo k výrazné změně postavení celních úřadů. Došlo k jejich redukcí z celkového počtu 91 úřadů na 15, přičemž současně byla změněna i jejich místní příslušnost a sídlo. Tím se stalo zpravidla příslušné krajské město. Tzv. patnáctým celním úřadem se stal Celní úřad Praha Ruzyně, který byl zřízen z důvodu potřeby zvýšeného dohledu celní správy nad místním mezinárodním letištěm – Letiště Václava Havla Praha.

Struktura jednotlivých celních úřadů je koncipována ve smyslu naplňování praktických závazků plynoucích z mezinárodních smluv, práva Evropské unie, národní legislativy a vnitřních předpisů. Na rozdíl od Generálního ředitelství cel se v tedy tomto případě můžeme setkat spíše s praktickým naplňováním kontroly a dohledu, zahajováním správních řízení (v 1. stupni), uvalováním správních sankcí a dalším.

Jako v případě specifických oddělení a detašovaných oddělení v sekci 03 Pátrání Generálního ředitelství cel se i v případě celních úřadů lze setkat s rozdílnou vnitřní strukturou, která je zapříčiněna aktuálními požadavky v místě působnosti daného úřadu. Příkladem může být Celní úřad Praha Ruzyně, Celní úřad pro Plzeňský nebo Liberecký kraj. Generální ředitelství cel však stanovuje „obecné schéma“ organizace celních úřadů, ze kterého všech 15 úřadů vychází.

3.2.2. Obecné schéma organizace celních úřadů

Jednotlivé celní úřady se liší svojí vnitřní strukturou v závislosti na umístění, rozsahu místní působnosti, co do velikosti kraje, potřeby dílčích odborů a další. Nehledě na tuto skutečnost je vytvořeno obecné schéma organizace celních úřadů, od kterého se případné odlišnosti odvíjejí. Jako v případě Generálního ředitelství cel je v následujícím schématu vyobrazena vnitřní struktura celních úřadů.

Obrázek 2 Základní vnitřní struktura Celního úřadu

V čele každého celního úřadu stojí jeho ředitel spolu s 1. zástupcem ředitele. Jedná se o nejvyšší činitele v rámci celního úřadu, kteří jsou pověřeni jeho řízením, dohledem nad správným fungováním a zastupováním. Přímo podřízenými útvary jsou pak jednotlivá oddělení, která mohou být seskupována do odborů, z důvodu jejich počtu a oborově podobné agendě. Zde jsou odbory opět vytvářeny z důvodu naplňování podstaty hospodárné, efektivní a účelné správy. Na rozdíl od Generálního ředitelství cel nedochází k zavádění sekcí. Na jejich zřizování jsou jednotlivé celní úřady příliš malé a nepodléhá jim tak značné množství odborů a oddělení, aby bylo jejich zavádění efektivní a potřebné. Stejně jako v případě GŘC jsou pak jednotlivá oddělení dále dělena na účelová zařízení a referáty, které se zabývají dílčími činnostmi v rámci přidělené agendy. V následující tabulce

(tabulka 6) je znázorněno obecné schéma celního úřadu. Oddělení označena světle zelenou barvou se vyskytují jen u vybraných pracovišť, avšak i přes tuto skutečnost jsou podle organizačního řádu řazeny do obecného schématu organizačního uspořádání.

Tabulka 6 Obecná vnitřní struktura celního úřadu

Odbor 1 Právní	
zástupce ředitele CÚ a vedoucí odboru	
označení	Název
oddělení 11	Právních a správních činností
oddělení 12	Správního trestání
odbor 2 Celní	
vedoucí odboru	
označení	Název
oddělení 20	Podpory celního řízení (vybrané CÚ)
oddělení 21	Celní
detašované oddělení 22.1 - .x	Celní - „město“
oddělení 29	Letiště „město“
odbor 3 Daňový	
vedoucí odboru	
označení	Název
oddělení 30	Podpory daňového řízení a vyhledávání (Vybrané CÚ)
oddělení 31	Daňové
detašované oddělení 22.1 - .x	Daňové - „město“
oddělení 39	T.N.K.P. Kutná hora (CÚ pro středočeský kraj)
odbor 4 Správy příjmů a vymáhání	
vedoucí odboru	
označení	Název
oddělení 41	Správy příjmů
oddělení 42	Vymáhání
odbor 5 Kontrol	
vedoucí odboru	
označení	Název
oddělení 51	Následných kontrol
oddělení 52	Daňových kontrol
odbor 6 Dohledu	
vedoucí odboru	
označení	Název
oddělení 61	Dohledu nad subjekty
oddělení 62	Mobilního dohledu
oddělení 63	Kontrol zpoplatněných komunikací
oddělení 64	Ostrahy objektů

3.2.3. Specifická schémata organizace celních úřadů

Jak bylo zmíněno, organizace vnitřní struktury jednotlivých celních úřadů je v diki Generálního ředitelství cel. V určitých případech lze vytvořit takovou strukturu, která odpovídá potřebám daného spravovaného území za účelem zajištění plnění všech zákonem stanovených práv a povinností. Území, která disponují touto zvláštní strukturou jsou Celní úřady pro Plzeňský, Karlovarský a Liberecký kraj. Současně je odlišně upravena i organizace Celního úřadu Praha Ruzyně.

V následujících odstavcích budou důvody pro tuto odlišnou organizaci jednotlivě rozpracovány.

Ve struktuře vnitřní organizace **Celního úřadu pro Karlovarský kraj** se oproti obecnému schématu setkáváme s absencí Daňového odboru. To je nahrazeno „pouhým“ oddělením 31 s názvem Daňové. Důvodem použití oddělení namísto odboru je především rozloha kraje a počet obyvatel. K možnosti vytvoření odboru jsou potřeba také minimálně dvě oddělení. V daném případě, kdy je z uvedených důvodů zřízeno jen jedno oddělení, není ani prakticky možné odbor vytvořit. Samotné oddělení disponuje menším množstvím pravomocí, které jsou konkrétně vymezeny v organizačním řádu. Oproti daňovému odboru v obecném schématu nevykonává svou pravomoc v rámci tabákových nálepek a kontrolních pásek (TNKP), tedy značení tabákových výrobků a lihovin. Obdobně je přistupováno k nahrazení odborů odděleními i v následujících případech. Další odlišností je zřízení oddělení Letiště Karlovy Vary v rámci celního odboru.

Celní úřad pro Plzeňský kraj naopak absentuje celní odbor. Ten je nahrazen opět oddělením s číselným označením 21. V případě **Celního úřadu pro Liberecký kraj** se setkáváme s kombinací dvou výše zmíněných organizačních struktur, tedy absencí jak celního, tak daňového odboru. I v těchto případech je k využívání jednotlivých oddělení přistupováno z důvodu efektivnosti. Předními aspekty tedy jsou rozloha a počet obyvatel daného kraje ve spojení s potřebou výkonu agendy přidělované daným odborům na daném území.

Specifickým celním úřadem, který se svou místní i věcnou příslušností zásadně liší od ostatních je **Celní úřad Praha Ruzyně**. Jeho strategické umístění v areálu Letiště Václava Havla Praha poukazuje na hlavní účel tohoto úřadu, a to výkon svěřených pravomocí v oblasti letového provozu. Na rozdíl od ostatních celních úřadů je součástí právního odboru také oddělení 13 Bezpečnostní politiky letového provozu, odbory Daňový a Správy příjmu a vymáhání jsou nahrazeny odděleními (31 a 45), součástí celního odboru je celní oddělení pro poštovní styk a v neposlední řadě jsou odbory kontrol a dohledu sloučeny do jednoho.

3.3. Výkon pravomocí jednotlivých odborů

Na rozdíl od GŘC nenesou pravomoci, svěřené k výkonu celními úřady, znaky pravomocí koordinačních, ale spíše exekutivních. Ačkoliv byly pravomoci Celní správy ČR již okrajově zmíněny v předchozích kapitolách, je nutno je přiřadit k příslušným oddělením, zmínit konkrétní právní úpravu, která tyto pravomoci zakládá a uvést postupy jejich výkonu. Z důvodu rozsahu této práce jsou v případě odborů 1-5 uvedeny jen základní souvislosti. V případě dohledové činnosti vykonávané odborem 6 budou okruhy pravomocí vymezeny podrobněji s výše uvedenými podrobnostmi.

3.3.1. Odbor Právní

Odbor právní se zabývá právní stránkou fungování příslušného celního úřadu. Spravuje oblast vztahů s veřejností, vystupuje jako podpůrné a dozorčí oddělení v rámci správních a daňových procesů a ve vybraných případech řeší i otázky povolení. Významnou oblastí působení tohoto odboru je výkon pravomocí v rámci opravných a dozorčích prostředků. Vedoucí právního odboru je současně i 1. náměstek ředitele celního úřadu a v případě jeho nepřítomnosti ho v roli ředitele zastupuje.⁴¹ V obecném schématu je odbor dělen na dvě oddělení, mezi které se příslušné oblasti působení dělí.

⁴¹ Celní správa ČR. Žádost o poskytnutí informací podle zákona č. 106/1999 Sb., v platném znění, doručena 2. 3. 2021, pod č. j. 33663/2021-520000-11, odpověď odeslána 12. 3. 2021 pod č. j. 33663-2/2021-520000-11

Oddělení právních a správních činností vykonává agendy:

- ❖ opravných a dozorčích prostředků,
- ❖ povolování a podmíněné registrace v oblasti spotřebních daní,
- ❖ povolování v oblasti celnictví (ve vymezeném rozsahu),
- ❖ právní podpory daňového procesu,
- ❖ právní podpory správního procesu,
- ❖ správních činností,
- ❖ vztahů k veřejnosti.

K výkonu zmíněných agend se využívá velké řady právních předpisů, jak z oblasti mezinárodního práva, tak práva evropského i vnitrostátního. Vzhledem k povaze náplně práce v tomto případě nelze vytvořit taxativní výčet norem, podle kterých dané oddělení postupuje. Mezi hlavní však patří celní kodex EU, zákon o celní správě, celní zákon, správní řád, daňový řád, zákon o veřejném přístupu k informacím, zákon o spotřebních daních a další.

Oddělení správního trestání se pak zabývá právě správním trestáním. Ve správním řízení ve věci spáchání přestupku, se zásadně postupuje podle zákona, jehož norma byla porušena. Podpůrně se použije správní řád a zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich.

3.3.2. Odbor Celní

Celní odbor zaměřuje svoji správu do oblastí mající celní charakter. Zpravidla se jedná o oblasti týkající se celního řízení, propouštění zboží v návaznosti na ostatní odbory, zařazování zboží podle celního sazebníku, kontrola licencí, veterinárních produktů a dalšího zboží mající zvláštní charakter. V případě zmíněných kontrol může v případě sporného zařazení daného zboží do celního sazebníku k odběru vzorků. Ty jsou posléze dourčeny laboratoří nebo jiným obdobným způsobem a o věci je vydáno tzv. závazné stanovisko. Tím dochází k jasnému určení věci a její zařazení do systému kombinované nomenklatury. V neposlední řadě se také jedná o kontroly v rámci chráněných druhů CITES.

Kontrolní činnost celního odboru se zaměřuje jak na kontroly dokumentace a legální stránku věci, tak na kontroly fyzické, které slouží jako potvrzení dokumentovaného stavu.

Mezi agendy, přiřazené **celnímu odboru** (posléze celnímu oddělení/ celnímu oddělení město) organizačním řádem řadíme:

- ❖ Celní řízení
- ❖ Podporu celního řízení
- ❖ Povolování v oblasti celnictví

Organizační řád (nejen) v tomto případě vymezuje pole působnosti odboru velmi okrajově. Jako pravomoci vykonávané v praxi lze pak označit výše zmíněné. Celní odbor v neposlední řadě rozhoduje v rámci řízení o režimech s ekonomickým účinkem. Příklad takového režimu je tzv. PZS neboli pasivní zušlechťovací styk. Pokud je do tohoto režimu zboží zařazeno, může být dočasně vyvezeno do třetího státu za účelem zušlechtění a poté propuštěno zpět do volného oběhu.⁴² Výhodou takového režimu je pak částečné či úplné osvobození od dovozního cla.

3.3.3. Odbor Daňový

Na rozdíl od odboru Celního, který se účastní celních řízení se **odbor Daňový** zabývá otázkami řízení daňového. Jeho základní pravomocí je výběr daně podle zákona o spotřební dani a zákona o dani z přidané hodnoty. S tímto výběrem se pojí i správa zmíněných daní, tedy dochází k prolínání pravomocí s finanční správou.

Dalšími oblastmi působnosti Daňového odboru jsou:

- ❖ Daňový dozor
- ❖ EMCS
- ❖ Registrace
- ❖ TNKP
- ❖ Nedaňové kontroly

⁴² Článek 145 Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 952/2013, kterým se stanoví celní kodex Unie

Daňový dozor spočívá v dohledu nad správným placením daní, kdy se jedná se např. o kontrolu účetnictví. Současně daňový odbor slouží jako příslušný odbor pro výběr spotřební daně a daně z přidané hodnoty. Zmíněné EMCS (elektronický systém pro evidenci a sledování doprav vybraných výrobků) je informační systém, díky kterému dochází k zjednodušení dopravy a její evidence v určitých režimech podmíněného osvobození od SPD (spotřební daň) a zboží ve VDO (volný daňový oběh).⁴³ V tomto případě se primárně pracuje na základě daňového řádu a zákona o spotřební dani. Oblast registrací obsahuje jakékoliv registrace nutné k přepravě určitého typu zboží. Nutnost být registrovanou osobou v rámci přepravy konkrétního druhu zboží je zavedena příslušnou právní úpravou. Jedná se např. o registraci v oblasti nakládání se surovými diamanty, stanovenou zákonem č. 440/2003 Sb., o nakládání se surovými diamanty, podmínkách jejich dovozu, vývozu a tranzitu, oblast registrace ke spotřební a energetické dani pro fyzické/právnícké osoby uloženou zákonem č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních a další. Daňový odbor současně vykonává kontrolní činnost u subjektů u něj registrovaných podle zvláštního právního předpisu. Jedná se zejména o tzv. „stáčiště“ nebo uložště. Příkladem takové osoby je společnost Čepro a.s. zajišťující skladování a přepravu ropných produktů a ve smyslu celních předpisů provozující daňový sklad. TNKP, neboli značení tabákových výrobků a lihovin bylo již rozvedeno v předešlé kapitole. Poslední zmíněnou agendou jsou **nedáňové kontroly**. Jedná se o faktickou kontrolu dodržování předepsaných povinností kupříkladu v rámci výroby a provozoven lihu, tedy kontroly oprávněnosti tuto činnosti vykonávat na základě příslušného povolení.

3.3.4. Odbor Správy příjmu a vymáhání

Odbor Správy příjmu a vymáhání se zpravidla dělí na dvě oddělení, tedy oddělení správy příjmu a oddělení vymáhání. V osobu případech se pracuje

⁴³ EMCS – elektronický systém pro evidenci a sledování doprav vybraných výrobků [online]. Celní správa České republiky [cit. 03.03.2023]. Dostupné z: <https://www.celnisprava.cz/>

na základě tzv. dělené správy. Dělená správa je druh státní správy, kde jsou jednotlivé pravomoci rozděleny mezi více subjektů ve smyslu § 161 zákona č. 280/2009, Daňový řád. Celní správa jako správce daně a součást bezpečnostních sborů ČR je oprávněna vykonávat pravomoci v oblasti výběru správních poplatků, pokut a daní. Právě s tím se pojí působnost tohoto odboru.

Oddělení Správy příjmu se zabývá agendami:

- ❖ Předpisů dělené správy
- ❖ Příkazových bloků
- ❖ Správy příjmu

Správu příjmu je nutno chápat jako správu veškerých příjmů. Jedná se např. o poplatky, k jejichž výběru je celní správa oprávněna na základě § 88i odst. 2 zákona č. 254/2001 Sb., vodní zákon, tedy poplatky za odběr podzemní vody, § 111 odst. 2 zákona č. 541/2020 Sb., zákon o odpadech, ale také zmíněné pokuty uložené Policií ČR a dalšími subjekty na základě příslušného zákona. Neopominutelnou pravomocí tohoto oddělení je také pořádání veřejných a daňových dražeb za účelem zajištění dlužné částky subjektu.

Se správou těchto příjmů se pojí i oprávnění celní správy k jejich vymáhání, kterým se zabývá zmíněné **oddělení Vymáhání**. Tímto oprávněním rozumíme faktickou exekuci správních aktů požadující plnění po povinném subjektu (daňový subjekt a subjekt kterému byla uložena povinnost platby např. na základě udělené pokuty).

3.3.5. Odbor Kontrol

Odbor Kontrol zajišťuje kontrolní činnost ve dvou oblastech, kterým odpovídá i rozdělení na dvě oddělení, tedy kontrolu následnou a daňovou. V obou případech se jedná o kontrolu ve smyslu zjištění skutečného stavu daných skutečností v oblastech výkonu celní správy, vedení informačního systému, či vyhodnocování správnosti čerpání daňových úlev.

Oddělení následné kontroly se konkrétně zabývá vnitřní kontrolou celní správy na úrovni celního úřadu, obdobně jako v případě odboru 50 GŘC. Ta spočívá v kontrole po propuštění zboží a kontrole vnitřní činnosti jednotlivých

odborů celního úřadu. Současně kontroluje informace v součinnosti s Českým statistickým úřadem v informačním systému s názvem Inrastat, neboli systému statistiky obchodu se zbožím mezi ČR a ostatními členskými státy EU.⁴⁴ Evidence v tomto informačním systému je povinná pro osoby, které přes území ČR přepravily zboží s minimální hodnotou 12 milionů Kč za jeden kalendářní rok.⁴⁵ Vedení a kontrola tohoto informačního systému je nezbytná pro kontrolu množství a druhu zboží, které se pohybuje uvnitř EU, což má za následek schopnost reagovat na nové či současné trendy v této oblasti. V organizačním řádu se poté lze setkat s následujícím vymezením okruhů pravomocí:

- ❖ Kontroly Inrastatu
- ❖ Kontroly po propuštění zboží
- ❖ Kontroly zboží vyjmutého z celního dohledu
- ❖ TOR

Oddělení daňových kontrol se svojí činností zaměřuje na dodržování daňové povinnosti daňovými subjekty, ale také na požívání daňových a jiných poplatkových úlev v rámci daňového procesu. Druhé zmíněné poukazuje např. na kontrolu správnosti odpočtu částky z daně za tzv. „zelenou naftu“, tedy minerální oleje používané na zemědělské účely. Konkrétně je v těchto případech posuzováno, zda tento nárok vůbec vznikl a případně poté zda byl čerpán ve správném rozsahu.⁴⁶ Další oblastí působnosti je kontrola omezení plateb v hotovosti. Celní správa (oddělení daňových kontrol) zjišťuje, zda nebyl v konkrétním případě spáchán přestupek ze strany poskytovatele platby v případě použití platby v hotovosti, jejíž výše přesahovala částku 270.000 Kč, případně zda ji příjemce přijal.⁴⁷

⁴⁴ *Inrastat* [online]. Celní správa České republiky [cit. 03.03.2023]. Dostupné z: <https://www.celnisprava.cz/>

⁴⁵ *Celní správa ČR* [online]. Celní správa České republiky [cit. 03.03.2023]. Dostupné z: <https://www.celnisprava.cz/>

⁴⁶ § 57 zákona č. 353/2003 Sb. o spotřebních daních

⁴⁷ § 4 odst. 1 a 2 ve spojení s § 6a odst. 1 zákona č. 254/2006 Sb. o omezení plateb v hotovosti a o změně zákona č. 337/1992 Sb. o správě daní a poplatků

3.3.6. Odbor Dohledu

Jak bylo avizováno v úvodu této kapitoly, je odboru Dohledu v rámci této práce vyčleněn podstatně větší prostor. Předchozí zmíněné odbory plní v rámci fungování celních úřadů a celní správy jako celku významnou roli, nicméně v případě odboru Dohledu je množství pravomocí a agend, které vykonává velmi široké a z jejich rozboru lze detailněji poznat praktickou aplikaci právních norem a praktické fungování celní správy.

Odbor Dohledu, který je zaveden ve všech patnácti celních úřadech v České republice se zaměřuje na dohled a kontrolu naplňování zákonem stanovených povinností v oblasti celnictví, spotřebních daní a daní z přidané hodnoty, ke kterým využívá různé metody, ale také zajišťuje asistenční činnosti v podobě ochrany prostorů a míst výkonu správy daní, provádí kontroly v oblasti hazardu, omamných a psychotropních látek a dalších. V následujících odstavcích budou tyto jednotlivé prvky náplně práce rozebrány s poukázáním na náležitosti ze strany kontrolovaných subjektů.

Kontrolní činnost v rámci odboru dohledu lze vykonávat dvěma základními způsoby. Prvním z nich je kontrola na základě podnětu. Ten může vzejít z vnější sféry Celní správy ČR, nebo jako důsledek výkonu pravomocí. Druhým je kontrola jako součást hlídkové činnosti. Ta je z pravidla vykonávána dvoučlennou skupinou, která je tvořena buď dvěma celníky, nebo celníkem-psovodem a služebním psem. Druhý zmíněný případ se týká služební kynologie, která je nepostradatelnou součástí výkonu služby a v současnosti se využívá především na oddělení Dohledu nad subjekty a oddělení Mobilního dohledu (souborně označováno jako služební dohled), ale také v případech oddělení Ostrahy objektů. Konkrétněji se oblasti uplatnění služební kynologie týkají zejména k zjištění přítomnosti omamných a psychotropních látek, bankovek, tabákových výrobků, chráněných druhů CITES a v minulosti i přítomnost viru COVID-19. V případě oddělení ostrahy objektů se také využívají k zjištění přítomnosti střelného prachu, posléze palných zbraní.

Samotný odbor Dohledu je zpravidla členěn do čtyř oddělení: **Dohledu nad subjekty, Mobilního dohledu, Kontrol zpoplatněných komunikací a Ostrahy objektů**. Každé z těchto oddělení disponuje vlastními agendami, které se vzájemně doplňují.

Oddělení Dohledu nad subjekty vykonává především dohled (kontrolu) nad konkrétními subjekty a současně dohlíží i na plnění jejich povinností stanovených příslušnými celními či daňovými předpisy. Zpravidla se jedná o kontroly přímo u provozovatelů. Pravomoci tohoto oddělení jsou však mnohem širší. Organizační řád přiznává oddělením Dohledu nad subjekty mimo výše zmíněné ještě pravomoci v kontrolách hazardu, zaměstnávání cizinců, návykových a dalších omamných a psychotropních látek a jejich evidenci a ostatní kontrolní činnosti.

První a současně velmi širokou pravomocí svěřenou k výkonu oddělení Dohledu nad subjekty je **kontrola v oblasti spotřebních daní**. Zde dochází k prolínání pravomocí s odborem Daní, jak bylo uvedeno výše. Na rozdíl od něj je však kontrola v případě dohledu nad subjekty směřována především na koncová prodejní místa. Objektem těchto kontrol jsou pak tzv. vybrané subjekty, do kterých spadá především pivo, víno, alkohol a tabákové výrobky. V případě alkoholových výrobků uvedených do volného daňového oběhu, kde obsah alkoholu přesahuje hranici 15 %, je nutné označení kontrolní páskou. Ke značení jsou oprávněni výrobci, dovozci a provozovatelé daňových skladů.⁴⁸ Takto značený líh je za účelem prodeje koncovému zákazníkovi možné nakupovat pouze u registrovaných distributorů, jehož evidenční číslo musí být uvedeno na daňovém dokladu. Distributor je pak povinen vést evidenci všech prodejů a denně ji zpřístupňovat kontrolním úřadům. Současně je osoba, která prodává líh koncovým zákazníkům povinna zažádat o koncesi, bez které nelze prodej vykonávat. Tabákové výrobky podléhají povinnému značení podobně jako líh. Nicméně podstatným rozdílem je vyznačení koncové ceny přímo na tabákových nálepkách (kolcích). To v praxi znamená, že pro konkrétní druh tabákového výrobku, přesně určených daným označením, výrobní značkou a případně poddruhem, je pro koncového zákazníka stanovena jednotná cena. V případě změny této ceny je prodeji omezena možnost prodeje těchto výrobků. Situaci lze vyřešit tzv. „přeštitkováním“ výrobků zákonem stanovenou osobou, případně zničením

⁴⁸ § 4 a § 10 zákona č. 307/2013 Sb., o povinném značení lihu

a nahrazením výrobkem se správným označením. Pivo a víno naopak podléhá rozdílnému režimu. K jeho distribuci nebo koncovému prodeji není třeba příslušného označení lahví. I v tomto případě však platí povinnost koncového prodejce pořizovat výrobky jen od distributorů. Zároveň jsou na základě zákona č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních stanoveny podmínky pro vznik povinnosti platit spotřební daň, o které se rozhoduje v závislosti na množství a účelu vyrobeného produktu. Celní správa při kontrole zákonem stanovených podmínek postupuje podle zákona o spotřební dani. Kontroluje tedy dodržování tohoto zákona zejména v oblasti značení lihu a tabákových výrobků, uvedení všech potřebných náležitostí na dokladech vydávaných v rámci prodeje a dodržování ohlašovací povinnosti v rámci výroby piva a vína.

Otázka **kontroly zaměstnávání cizinců** je upravena v zákoně č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, který v § 125 ve spojení s § 126 odst. 4 dává celnímu úřadu oprávnění ke zmíněné kontrole. Předmětem kontroly je zjištění legality výkonu práce daného subjektu, zda se náplň práce shoduje s vydaným povolením k zaměstnání, zaměstnaneckou kartou, modrou kartou a s dalšími možnostmi uvedených v tomto ustanovení. Podmínky pro vydání takového povolení stanoví § 42g a následující zákona č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky. K informacím potřebným pro ověření stavu daného oprávnění je využíváno součinnosti ministerstva a dalších správních orgánů, které celní správě zpřístupňují své informační systémy. Ačkoliv je podle výše zmíněného dán základ pro výkon této kontroly, je její přesný průběh stanoven vnitřním předpisem, přičemž se přiměřeně použije zvláštního právního předpisu (kontrolní řád). Kontrola zaměstnávání cizinců probíhá zpravidla fyzicky. Vlastník, nebo provozovatel nemovitosti (pozemku, stavby) či dopravního prostředku umožní celníkům vykonávajícím kontrolu vstup. Výjimkou z oprávnění ke vstupu jsou pak zpravidla obydlí, tedy prostory určené k bydlení.⁴⁹ V rámci kontroly se celní správa, mimo kontroly samotných zaměstnanců, zaměřuje i dodržování povinností zaměstnavatele (podnikající fyzické či právnické osoby). Těmito povinnostmi je myšleno zejména plnění oznamovací povinnosti k příslušnému úřadu práce ve smyslu § 87 a § 88 zákona o zaměstnanosti. Současně musí zaměstnavatel prokázat informace o nástupu do zaměstnání cizince (či jeho nenastoupení) a ukončení tohoto pracovněprávního vztahu (na základě uplynutí doby stanovené

⁴⁹ § 7 zákona č. 255/2012 Sb., o kontrole

pracovní smlouvou, či předčasným ukončením pracovního vztahu).⁵⁰ Právní moc v oblasti kontroly zaměstnávání cizinců se zpravidla vykonávají v součinnosti se Státním úřadem inspekce práce, konkrétně s příslušnými Oblastními inspektoráty.⁵¹

Dne 1. 1. 2022 byla vydána novela zákona č. 167/1998 Sb., o návykových látkách, která zavedla pěstitelům technického konopí a máku setého ohlašovací povinnost v případě pěstování těchto plodin na ploše větší než 100 m². Pěstitel je povinen uvést označení a výměru pozemků, které slouží k pěstování s přesnou identifikací dané plodiny, odhadovanou výměru pozemků určených k pěstování v příštím kalendářním roce nebo pěstebním cyklu a množství sklizené úrody. Souběžně je k pěstování a nakládání s těmito druhy rostlin a produktů z nich vytvářených potřeba zvláštní povolení vydávané Ministerstvem zdravotnictví.⁵² V rámci kontroly celní správa zjišťuje, zda pěstitel disponuje příslušným povolením, splnil ohlašovací povinnost a že se ohlášené údaje shodují se skutečným stavem. Obdobně se přistupuje i ke kontrole pěstitelů, kteří nejsou povinni výše uvedené informace ohlašovat, tedy v případech, kdy plocha určená k pěstování nepřesahuje 100 m². K zjištění skutečného stavu lze využít i specializovaných služebních laboratoří, které prověří složení odebraných vzorků, čímž dochází k přesnému určení, zda se jedná o povolenou odrůdu dané rostliny. V případě máku se dále zjišťuje, zda obsah morfinu nepřekračuje 0.8 % a v případě konopí obsah THC, které podle platné legislativy nesmí naopak přesahovat úroveň 1 %.⁵³

Druhou poměrně novou kompetencí, vykonávanou celní správou, posléze oddělením Dohledu nad subjekty je **kontrola hazardu a dodržování zákazu reklamy na nepovolené hazardní hry**. Tuto pravomoc lze rozdělit na dvě základní skupiny, kterými jsou kontrola nelegálního a legálního hazardu. Legálním hazardem rozumíme hazardní hry, splňující podmínky pro jejich provozování stanovené zákonem č. 186/2016 Sb., o hazardních hrách. Z povahy věci lze hazard považovat za druh návykové činnosti. Z toho důvodu je zákonodárcem kladen velký důraz na regulaci těchto aktivit a na podmínky pro účast. K provozování hazardních her je třeba povolení Ministerstva financí, které ho může vydat za

⁵⁰ *Povinnosti zaměstnavatele podle zákona o zaměstnanosti* [online]. Celní správa České republiky [cit. 04.03.2023]. Dostupné z: <https://www.celnisprava.cz/>

⁵¹ *Kompetence v oblasti zaměstnanosti* [online]. Státní úřad inspekce práce I [cit. 06.03.2023]. Dostupné z: <https://www.suip.cz/>

⁵² § 8 zákona č. 167/1998 Sb., o návykových látkách

⁵³ § 24 zákona č. 167/1998 Sb., o návykových látkách

podmínek stanovených v § 87 a následujících zákona. Obecné podmínky provozování hazardních her jsou stanoveny v hlavě druhé zákona. Jedná se především o povinnost uveřejnění pravidel hry, vyloučení určitých míst z provozování her a povinnost vedení výkaznictví. Vedle obecných podmínek hazardních her zákon určuje, jaké osoby se her mohou účastnit. Provozovatel je povinen v zákonem stanovených případech osoby oprávněné k hraní hazardních her registrovat, čímž stvrzuje, že v konkrétním případě byly dodrženy zákonné požadavky na účastníka, zejména neexistence záznamu v rejstříku fyzických osob vyloučených z účasti na hazardních hrách, do kterého má ministerstvem zajištěn dálkový přístup⁵⁴, plnoletost a nastavení či odmítnutí sebeomezujících opatření. Současně je provozovatel povinen provést identifikaci všech klientů, na které se vztahuje ustanovení § 4 odst. 2 zákona č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu.⁵⁵ Celní správa v tomto případě kontroluje především dodržování ustanovení tohoto zákona, podmínek stanovených základním povolením a dalších podmínek provozu hazardních her stanovených v ohlášení. Konkrétně pak dochází ke kontrole zejména: zda se hazardních her neúčastní vyloučené osoby, zda je vedena příslušná protokolová dokumentace v případě her, u kterých to stanoví zákon, výkaznictví a hazardní hry jako takové (kontroluje průběh her, případně správně nastavení her technických). V případě zjištění porušení ustanovení zákona a naplnění skutkové podstaty přestupku stanovených v § 122 a následující zákona je Celní správa ČR oprávněna uložit provozovateli pokutu ve stanovené výši a v určitých případech i zákaz činnosti. V případě provozování internetových her platí pro výkon kontroly ze strany Celní správy ČR obdobná oprávnění, přičemž však platí, že příslušným úřadem pro projednání přestupků spáchaných v této oblasti je výlučně příslušný Celní úřad pro Plzeňský kraj. Lze se však setkat i s provozem nelegálního (nepovoleného) hazardu. Celní správě ČR je svěřena pravomoc tyto druhy hazardu a reklamu, která na ně odkazuje vyhledávat a následně kontrolovat. V případě zjištění, že se jedná o nepovolené provozování, může být provozovateli v rámci správního řízení uložena pokuta a současně může dojít k propadnutí zabavených přístrojů.⁵⁶

⁵⁴ § 16c zákona č. 186/2016 Sb., o hazardních hrách

⁵⁵ *Státní dozor v oblasti hazardních her* [online]. Celní správa České republiky [cit. 06.03.2023]. Dostupné z: <https://www.celnisprava.cz/>

⁵⁶ § 123 ve spojení s § 127 zákona č. 86/2016 Sb., o hazardních hrách

Jak bylo nastíněno v předchozích kapitolách, pravomoci dohledu v oblasti soukromého práva se týkají především práva duševního vlastnictví. Celní správa je k **dohledu nad zbožím podléhajícím právu duševního vlastnictví** oprávněna jak vnitrostátními normami (především zákonem č. 441/2003 Sb., o ochranných známkách a v návaznosti zákonem č. 355/2014 Sb., o působnosti orgánů Celní správy České republiky v souvislosti s vymáháním práv duševního vlastnictví), tak normami práva evropského (Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 608/2013, o vymáhání práv duševního vlastnictví celními orgány a o zrušení nařízení Rady (ES) č. 1383/2003). Osoba, disponující vlastnickým právem k ochranné známce jako k jednomu z druhů průmyslového vlastnictví, má výhradní právo nakládat se zbožím, které je ochrannou známkou opatřeno. Konkrétní ochranné známky jsou vedeny v rejstříku Úřadu průmyslového vlastnictví. Ostatní osoby, nesmí v obchodním styku používat označení shodné, nebo podobné co do míry zaměnitelnosti, s ochrannou známkou jejího vlastníka.⁵⁷ Celní správa odhaluje takovéto případné protiprávní jednání v rámci namátkových kontrol. V praxi se vyskytují i případy upozornění ze strany vlastníka ochranné známky, formou žádosti o vydání opatření pro vnitrostátní trh, nebo oznámení třetí strany na možné porušování práva průmyslového vlastnictví. V obou případech je Celní správa ČR povinna takovéto jednání prověřit. K určení, zda se jedná o tzv. „padělané“ zboží, se využívá srovnání ochranných známek s originálem vedeným ve zmíněném rejstříku. Druhou možností a současně často využívanou je zapojení přízvané osoby. (Jakákoli fyzická osoba, díky které je možné dosažení cíle kontroly).⁵⁸ Tou je v tomto případě zpravidla zástupce konkrétního podnikatelského subjektu mající vlastnické právo k ochranné známce, nebo jiná jím pověřená osoba, přičemž platí, že tato osoba musí mít od vlastníka ochranné známky plnou moc k jeho zastupování v dané věci. Při zjištění přítomnosti padělaného zboží dochází k jeho evidenci a zabavení. O výsledku kontroly je celní úřad povinen držitele rozhodnutí pro vnitrostátní trh informovat zasláním protokolu o zadržení zboží, který obsahuje datum provedení kontroly a zadržení zboží, jeho množství a případně i identifikaci osoby, které bylo zboží zadrženo. Držitel rozhodnutí je povinen se k těmto informacím vyjádřit formou oznámení o podání návrhu k zahájení soudního řízení nebo podáním návrhu na zahájení

⁵⁷ § 8 zákona č. 441/2003 Sb., o ochranných známkách

⁵⁸ JEMELKA, Luboš, VETEŠNÍK, Pavel, LIBOSVÁR, Ondřej. *Zákon o kontrole. Komentář. 2.* vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, 365 s. ISBN 987-80-7400-840-5. s. 81-82

zjednodušeného řízení. Neučiní-li tak, nebo dojde k naplnění dalších možností podle § 15 odst. 4 zákona 355/2014 Sb., dochází k vrácení zabaveného zboží zpět kontrolované osobě.

Následující okruhy pravomocí se sice v praktickém fungování oddělení Dohledu nad subjekty nevyskytují hojně jako je tomu v předchozích případech, nicméně základ pro výkon těchto pravomocí je i přes to dán. Jedná se zejména o **dohled nad dovozem a vývozem zboží podléhajícího zákazům a omezením**. Do této skupiny lze zařadit určité druhy pyrotechniky, potravin, léků a léčiv, chemických látek a přípravků, omamných a psychotropních látek, kulturního dědictví, a v neposlední řadě i chráněné druhy CITES. Ačkoliv je druhů zboží, které podléhá buď zákazům nebo určitým omezením, velké množství, lze stanovit obecné společné podmínky pro zmíněný dohled. Vždy je dán určitý zákonný základ pro omezení vývozu a dovozu zboží spolu s jeho konkrétním určením. Takovýto základ lze nalézt v příslušném speciálním právním předpisu. Jedná-li se o zboží, u kterého byl vysloven zákaz dovozu a vývozu a současně platí, že kontrolované osobě nebyla z tohoto zákazu udělena výjimka, jsou příslušníci Celní správy ČR oprávněni toto zboží zabavit a podle závažnosti porušení právního předpisu, druhu zboží a jeho množství věc případně postoupit příslušnému orgánu (např. Policie ČR). V případech zboží, kterému byl dovoz a vývoz omezen se v rámci kontroly zaměřuje na splnění zákonných limitů. Tyto limity mohou být stanoveny maximálním množstvím daného zboží, či regulací na základě potřebného oprávnění k manipulaci, případně uskladnění. V případech zmíněných léků a léčiv nebo omamných látek se zpravidla požaduje speciální oprávnění, které zahrnuje například využití v oblasti zdravotnictví či výzkumu. K manipulaci nebo uskladnění pyrotechniky a chráněných druhů CITES se naopak vyžaduje povolení od příslušného úřadu. U ohrožených druhů se vyžaduje, aby byly všechny exempláře podléhající registraci opatřeny upozorněním, že se jedná právě o ohrožený druh.⁵⁹ Povinnost registrace subjektu a daného exempláře se vztahuje jak na nové nabyvatele a nově dovezené rostliny a živočichy, ale také na vlastníky a dlouhodobé držitele těchto exemplářů. V rámci kontroly tedy nejprve dochází k identifikaci zboží a posléze kontrole potřebných dokumentů a oprávnění.

⁵⁹ § 23b zákona č. 100/2004 Sb., o obchodování s ohroženými druhy

Existují i pravomoci, které jsou sice primárně vymezeny některému z oddělení, nicméně je mohou vykonávat všechna. Jedním z příkladů lze uvést asistenční činnosti. Těmi je myšlena především ochrana prostorů a míst výkonu správy daní. Jedná se o případy, kdy takováto činnost je na daném místě potřebná a v dané chvíli ji nelze zajistit jiným způsobem. Takovéto „překrývání“ pravomocí se na první pohled může zdát jako překračování autority k daným úkonům, nicméně ho lze považovat za určité zefektivnění výkonu služby.

Výše zmíněné pravomoci představují částečný výčet celé agendy tohoto oddělení. Podle organizačního řádu se oddělení zabývá:

- ❖ Asistenční činností
- ❖ Dohledem v oblasti celnictví
- ❖ Dohledem v oblasti spotřebních daní
- ❖ Evidencí a kontrolou hlášení návykových látek
- ❖ Kontrolou hazardu
- ❖ Kontrolou zaměstnávání cizinců
- ❖ Ostatními kontrolními činnostmi

Současně je v organizačním řádu často používáno slovo „vymezený rozsah“. Tímto pojmem se rozumí výkon konkrétní agendy v rámci působnosti daného oddělení, tedy v případě tohoto oddělení se jedná jen o výkon při výkonu dohledu nad subjekty. V některých případech se pak jedná o pravomoc vykonávanou více odděleními či odbory najednou. Poslední uvedený bod, tedy „ostatní kontrolní činnosti“ je pojem velmi neurčitý. Volba tohoto označení však slouží jako souborné označení pro méně časté, avšak stále důležité typy dohledu, na které se vztahují obdobné, či silně podobné nároky.

Oddělení Mobilního dohledu

Oddělení Mobilního dohledu lze chápat jako protiklad oddělení Dohledu nad subjekty. Na rozdíl od něj je dohled zpravidla vykonáván v oblasti dopravy. Mezi obecné pravomoci jinými slovy patří dohled nad přepravou, dovozem a vývozem regulovaného zboží, nikoliv jeho prodejem, skladováním, či jinou obdobnou manipulací. Současně lze říci, že se agendy těchto dvou oddělení částečně

či v určitých případech podstatně překrývají a doplňují. Z toho důvodu budou v následujících odstavcích uvedeny ty agendy, které se sice typově mohou vyskytovat i v oddělení Dohledu nad subjekty, avšak jejich výkon je značně častější právě v oddělení Mobilního dohledu, přičemž v předchozích odstavcích tomu bylo právě naopak.

Zákon č. 541/2020 Sb., o odpadech mimo jiné stanovuje požadavky pro převoz odpadů v rámci ČR a současně i jejich dovoz a vývoz z ostatních států. Pro všechny druhy odpadů platí přísná povinnost jejich označení a zajištění příslušné dokumentace k jejich transportu. Tato dokumentace obsahuje všechny potřebné informace týkající se daného odpadu, tedy jeho druh, množství, místo určení, způsob přepravy apod. Dále je povinností přepravce odpadu informovat řidiče o skutečnosti, že odpad přepravuje a v neposlední řadě označit konkrétní vozidlo určené k přepravě způsobem stanoveným vyhláškou Ministerstva životního prostředí.⁶⁰

Novou pravomocí sdílenou s oddělením Kontrol zpoplatněných komunikací je možnost požadovat po kontrolované osobě úhradu předchozích pokut vydaných jiným správním orgánem za dopravní přestupky (zpravidla Policií ČR), a to v rámci výkonu mobilního dohledu. Pokud celníci při výkonu svých pravomocí zjistí neplnění kontrolovaného subjektu v této oblasti a současně je uhrazení dosud nezaplacených finančních sankcí odmítnuto, jsou oprávněn zabavit tabulku státní poznávací značky vozidla, které tato osoba řídí a tím jí zamezit jeho využívání.⁶¹

Při výkonu dohledu se toto oddělení zaměřuje i na kontrolu **obecné bezpečnosti výrobků**. Tu lze chápat ve dvojitěm pojetí. Jedná se o nepotravinářské výrobky, které podléhají harmonizovanému nebo naopak neharmonizovanému systému. V prvním případě jsou výrobkům přiřazena příslušná čísla v rámci onoho harmonizovaného systému, která vypovídají o jejich původu, složení, použití apod. Do této skupiny lze zařadit výrobky jakou jsou dětské hračky, elektrická zařízení (nízké napětí), strojní zařízení a další. Tyto druhy výrobků se řídí zvláštními právními předpisy, kterými jsou zpravidla nařízení vlády a vyhlášky. Ve druhém případě se náležitosti, které musí toto zboží splňovat řídí především zákonem č. 102/2001 Sb., o obecné bezpečnosti výrobků. Předními zákony, které obecně

⁶⁰ § 46 zákona č. 541/2020 Sb., o odpadech

⁶¹ § 42a ve spojení s § 42b zákona č. 273/2008 Sb. o Policii České republiky

upravují bezpečnost výrobků jsou např. zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví, zákon č. 22/1997 Sb., o technických požadavcích na výrobky, zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele nebo nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1020, o dozoru nad trhem a souladu výrobků s předpisy. V průběhu kontroly u výrobků navržených k propuštění do celního režimu se zjišťuje tato bezpečnost daných výrobků v součinnosti s Českou obchodní inspekcí. V případě zjištění chybějící dokumentace, označení výrobku nebo jiného přestupku podle

§ 8 zákona o obecné bezpečnosti výrobků lze uložit pokutu do výše 50.000.000 Kč. K zjištění skutečného stavu výrobků je celní správa oprávněna k pravomocem uvedených v § 7 odst. 1 zákona.

U určitých druhů zboží je vykonávána **kontrola limitů pro přepravu**. Tyto limity stanovují maximální možné množství zboží neobchodní povahy, které je možné dovážet a vyvážet z konkrétního státu. Právní úprava částečně osvobozuje určité druhy zboží (tabákové a alkoholické výrobky a pohonné hmoty) od povinnosti úhrady dovozního cla, spotřební daně nebo daně z přidané hodnoty. Toto povolené množství se liší v závislosti na počáteční a cílové destinaci. Rozdílný přístup se tedy uplatňuje v případě prevozu zboží mezi členskými státy EU a dovozu ze třetích zemí do členského státu EU. V prvním případě množství daného zboží nesmí např. přesahovat množství 800 kusů cigaret, 400 kusů cigarellů a doutníků menších než 3 g/kus, 200 kusů doutníků větších než 3g/kus, 1 kg tabáku ke kouření, 110 litrů piva, 90 litrů vína posléze 60 litrů šumivého vína, 10 litrů konzumního lihu, 40 kg minerálních olejů v běžných a přenosných nádržích a 40 kg zkapalněných ropných plynů. Naopak jedná-li se o dovoz ze třetích zemí jsou stanovené hodnoty přísnější. Pro porovnání se jedná o maximálně 200 kusů cigaret, 100 kusů cigarellů a doutníků menších než 3 g/kus, 50 kusů doutníků větších než 3g/kus, 250g tabáku ke kouření, 16 litrů piva, 4 litry vína posléze 2 litry šumivého vína, 1 litr konzumního lihu, 10 litrů pohonných hmot.⁶² Při kontrole splnění limitu maximálního množství se zohledňuje také zmíněné užití pro osobní potřebu. V tomto případě kontrolující zohledňuje, zda se jedná o podnikající fyzickou osobu, způsob dopravy, dokumentace k danému zboží a důvody, které osoba uvede jako důvody k jejich nabytí. V případě překročení maximální povolené hodnoty, nebo prokázání jiného zamýšleného využití tohoto zboží, než jsou osobní účely je orgán

⁶² § 4 odst. 5 zákona č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních

provádějící kontrolu oprávněn toto zboží zabavit spolu s požadavkem doplacení spotřební daně či jiného poplatku.

V návaznosti na převážené množství dochází i ke kontrolám samotné váhy vozidla⁶³ (zpravidla nákladní vozidla kategorií M₂ – SS). Kontrola nese označení „**nízkorychlostní kontrolní vážení**“. Tento druh kontroly se však nevykonává za účelem regulace množství dováženého a vyváženého zboží, ale z důvodu poškozování pozemních komunikací především nákladními vozy vezoucími nadměrný náklad. Provozovatel vozidla je povinen převážet jen takové množství nákladu, díky kterému nedojde k překročení maximální povolené váhy vozidla v příslušné kategorii. Celní správa provádí nízkorychlostní kontrolní vážení těchto vozidel za použití kontrolního zařízení (mobilní či stacionární váhy), blíže specifikovaným předpisy Českého metrologického institutu. Souběžně také dochází ke kontrole hmotnosti na nápravu, kontrole rozměrů a kontrole dodržení podmínek spojitelnosti vozidel. Pokud dojde ke zjištění překročení stanovených limitů, je kontrolující orgán oprávněn požadovat zaplacení pokuty ve výši od 5.000 do 100.000 Kč za spáchaný přestupek (výše se odvíjí podle závažnosti prohřešku a součinnosti osoby, která přestupek spáchala). Další možností, která se využívá za předpokladu nepodrobení se nízkorychlostnímu hmotnostnímu měření je zabránění dalšímu provozu vozidla za použití technického prostředku nebo odebráním dokumentace k vozidlu (technický průkaz).

Oddělení Kontrol zpoplatněných komunikací

Oddělení Kontrol zpoplatněných komunikací se v rámci agendy přidělené organizačním řádem zaměřuje na dvě základní oblasti, kterými jsou kontrola časového zpoplatnění a kontrola výkonového zpoplatnění. V obou případech se jedná o kontroly prováděné podle zákona o pozemních komunikacích.

První zmíněná oblast výkonu pravomocí se týká poplatků za využívání zpoplatněných komunikací vozidly, která mají alespoň 4 kola a jejichž nejvyšší povolená hmotnost nepřesahuje 3,5 tuny. V případě, že chce osoba, používající k přepravě takto vymezený druh vozidla, využít zpoplatněných komunikací, musí

⁶³ §124 odst. 12 písm. i) zákona č. 361/2000 Sb. o provozu na pozemních komunikacích

zakoupit jeden ze tří kupónů (1 rok, 30 dní, 10 dní). Celní správa poté vykonává kontrolu platnosti těchto kupónů, jejich pravost a správné přiřazení kupónů k danému vozidlu. V současnosti se využívá zásadně kupónů elektronických, kdy dochází k přiřazení daného nepřenositelného kupónu ke konkrétnímu vozidlu.⁶⁴ V určitých případech dochází k osvobození od těchto poplatků a současně tedy k nemožnosti provedení kontroly ze strany Celní správy ČR. Tyto případy jsou vymezeny v § 20a zákona o pozemních komunikacích. Na základě výše uvedeného vyplývá, že od poplatků jsou osvobozeny také motocykly.

V opačném případě, tedy v případě, kdy hmotnost vozidla přesahuje 3.5 tuny (včetně) se na vyznačených komunikacích využívá tzv. výkonového zpoplatnění, neboli mýta. Na rozdíl od předchozího případu, kde je cena za konkrétní časově omezené povolení pevně stanovena, se mýto vypočítává v závislosti na reálné ujeté vzdálenosti.⁶⁵ Náplní práce Celní správy ČR v oblasti mýtných poplatků je poté v případě předběžné platby kontrola uhrazení správné výše v závislosti na konkrétní sazbě, která se vypočítává na základě zařazení konkrétního vozidla do příslušné emisní třídy (Euro 0, I, II, III a další) a zmíněné ujeté vzdálenosti. Současně lze využít i platbu následnou. V obou případech je ale nutné, aby bylo vozidlo vybaveno elektronickým zařízením monitorujícím trasu daného vozidla. Na výzvu celníka v rámci kontroly je poté povinností provozovatele vozidla nejen předložit příslušnou dokumentaci, ale také umožnit prohlídku i tohoto zařízení.⁶⁶

Oddělení Ostrahy objektů

Oddělení Ostrahy objektů se od ostatních oddělení podstatně odlišuje. Náplní práce tohoto oddělení není výkon celní správy v typickém slova smyslu, nýbrž se jedná o dohled nad předem stanovenými objekty. Organizační řád tuto agendu označuje jako asistenční činnost. Tyto dohlížené objekty (věci v právním slova smyslu) mohou být jak movité, tak i nemovité. V případě movitých objektů se jedná

⁶⁴ *Elektronické dálniční kupóny (známky)* [online]. Ministerstvo dopravy České republiky [cit. 04.03.2023]. Dostupné z: <https://www.mdcz.cz/>

⁶⁵ KOŠINÁROVÁ, Barbora. *Zákon o pozemních komunikacích. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2021, ISBN 978-80-7400-848-1, str. 172-175

⁶⁶ § 22j zákona č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích

především o převoz finančních prostředků, ceniny a zásilky podléhající utajení. Dále se lze setkat s obsluhou elektronických systémů, především požárních a zabezpečovacích, jejich kontrolou a zajištěním správného fungování. V neposlední řadě jsou celníci vykonávající službu na oddělení ostrahy objektů oprávněni ke kontrole osob a případně i jejich zavazadel za účelem zajištění bezpečnosti.

4. Praktická část

V předchozí části byl shrnut historický vývoj celnictví, současná právní úprava i vnitřní poměry a fungování Generálního ředitelství cel a celních úřadů spolu s výkonem určitých pravomocí příslušnými odbory a odděleními. Jelikož bylo vycházeno především z právních předpisů, je na místě ověření těchto teoretických zjištění formou rozhovorů s příslušníky celní správy. Pro možnou diverzitu odpovědí a snahy zajistit objektivní zjištění byli osloveni dva příslušníci z různých celních úřadů (konkrétně CÚ pro Plzeňský kraj a CÚ pro hlavní město Praha), kteří současně vystupují na různých služebních pozicích (řadový celník a vedoucí odboru Dohledu). V rozhovorech jsou shrnuty nejprve informace týkající se dané osoby, které nastiňují především délku výkonu služby u Celní správy ČR. Dále byly otázky směřovány k subjektivnímu pohledu na fungování CS, jakým směrem se ubírá, legislativní a jiné nedostatky a přednosti a možnosti jejich nápravy a návrhů na zlepšení. Přepisy těchto rozhovorů jsou k práci přiloženy jako příloha 1 a příloha 2.

Než bude přistoupeno k rozborům těchto zmíněných rozhovorů, je na místě vyhodnocení a vyjádření objektivních názorů autora této práce k rozebírané problematice, jako osoby, která se na výkonu pravomocí nepodílí a současně stojí mimo systém celní správy.

4.1. Hodnocení autora

Prvním problémem, který je dle mého názoru nutné uvést je roztržitost právní úpravy. Pro kohokoliv, kdo se s těmito právními předpisy neseťkává často je velice obtížné se v tomto právním odvětví orientovat. Ačkoliv je nutné vyzdvihnout snahu států Evropské unie o vytvoření jednotného celního území a sjednocování vnitrostátní legislativy, je velmi obtížné dohledávat další pravomoci, které Celní správa ČR vykonává, a které souběžně nejsou součástí zmíněného sjednocování. Jako příklady lze uvést dohled nad hazardem, kontrolu zpoplatněných komunikací a další. K zjištění skutečného stavu a všech pravomocí nestačí tyto informace vyhledávat jen v jednom právním předpisu, ale je třeba použití jejich většího počtu

(zpravidla 3 a více). Právě tato skutečnost vede dle mého názoru k nadměrné složitosti, nepřehlednosti a částečné nepředvídatelnosti práva, tedy k pravému opaku toho, jaké by mělo právo podle teorie být. Ačkoliv je zřejmé, že by bylo velmi obtížné sjednotit výkon všech pravomocí do jednoho právního předpisu, a to zejména z důvodu, že se často jedná o agendy z odlišných oblastí práva jako takového, lze zvolit formu informační. Tou je myšlen dokument (podzákonný předpis), který by tyto pravomoci vyjmenovával spolu s odkazem na příslušnou zákonnou úpravu. Prakticky by se ve fungování celních úřadů, posléze ředitelství, nic nezměnilo. Pro veřejnost a další orgány veřejné správy by však došlo k zjednodušení vyhledávání příslušných ustanovení a agend, které je celní správa oprávněna vykonávat.

Naopak jako pozitivní bych hodnotil integraci Celní správy ČR do společného celního systému EU. Vytvoření vnitřního trhu zajišťuje jednodušší dovoz a vývoz zboží mezi jednotlivými členskými státy navzájem, což má za následek podporu výroby, obchodu a tím i ekonomiky EU jako takové, posléze jednotlivých členských států. Nedílnou součástí je užívání kombinované nomenklatury, které se může zdát na první pohled složité a určitým způsobem zbytečné, nicméně je jím zajišťováno přesné označení zboží, a to nejen pro účely celních kontrol a celního řízení, ale také pro další orgány veřejné správy. Z teoretického hlediska ho lze využívat k vyhledávání dovozců a vývozců konkrétních výrobků, třeba za účelem odhalování trestné činnosti apod.

Jako poslední je třeba uvést skutečnosti, které jsou neméně podstatné, byť nevychází z poznatků získaných při rozboru právní úpravy. Jedná se o povědomí společnosti o Celní správě ČR. Ačkoliv je Celní správa ČR orgán veřejné moci, který je nedílnou součástí moderního demokratického státu, je velmi často opomíjena a část společnosti jí nedokáže přiřadit konkrétní agendy. Tento trend lze sledovat i v případě náborů do bezpečnostních sborů, které byly medializovány ve veřejnoprávní televizi (ČT), kde byla celní správa jen okrajově zmíněna, nebo byla úplně vynechána. Tento trend může mít za následek nejen neznalost, ale také neochotu případných uchazečů se na výkonu služby u Celní správy ČR podílet. V budoucnu bych tedy doporučoval větší medializaci, pořádání většího množství besed nebo tzv. „dnů otevřených dveří“, díky čemuž by mělo dojít k prohloubení vědomostí občanů ČR ve vztahu k celní správě jako takové.

4.2. Rozhovor č. 1

Prvním ze dvou rozhovorů, které vznikly pro účely této práce, je rozhovor, jehož přepis je uveden v příloze č. 1. Dotazovanou osobou byl maj. Ing. Antonín Míka, který vykonává službu na Celním úřadu pro Plzeňský kraj na pozici vedoucího odboru 6 Dohledu. Důvodem pro žádost pana majora o poskytnutí rozhovoru je jednak jeho současná pozice, ale také dlouholetá praxe v oboru. Od roku 1991, kdy nastoupil k celní správě, vykonával pozici celního příslušníka. Postupně se vypracoval na pozici vedoucího referátu boje proti podloudnictví, čemuž následovala pozice ředitele Celního úřadu Klatovy. Po novele celního zákona a změně trojstupňového systému na dvoustupňový vykonává zmíněnou funkci odboru 6 Dohledu na Celním úřadu pro Plzeňský kraj.

Vzhledem k 32leté zkušenosti byly první otázky směřovány na vývoj celnictví na území ČR v těchto letech. Ten byl hodnocen jako pozitivní, zejména zmíněná změna systému na dvoustupňový a postupná modernizace celní správy v oblasti jejího fungování, která podle jeho slov splňuje současné parametry EU. Jako dlouhodobý nedostatek pak označuje financování jednotlivých rozpočtových kapitol spolu s nedostatkem příslušníků Celní správy ČR. S financováním se poté pojí také nedostatečné množství moderního vybavení, které by usnadnilo výkon služby. Současně upozorňoval na připravované systémové změny, které jsou projednávány za účelem zefektivnění působení celní správy.

Záporně je také hodnoceno povědomí veřejnosti o skutečném významu a náplni práce Celní správy ČR. Dotazovaný uvedl, že se stále setkává s názory o velmi úzkém okruhu pravomocí. Konkrétně odkazoval na výkon celních kontrol v obecném slova smyslu. Ze způsobu odpovědi, a především z poukázání na kompetence, které Celní správa ČR nově vykonává od vstupu ČR do EU lze dovodit postoj k celé věci.

Poslední část rozhovoru byla zaměřena na legislativu, její praktickou aplikaci, pozitiva a nedostatky a možnosti pro zlepšení. Na otázku, zda se dotazovaný při výkonu služby setkal s nedostatky v oblasti legislativy, odpověděl, že ano. Současně uvedl dva příklady zákonů, kterých se tyto nedostatky týkají. Prvním je zákon č. 355/2014 Sb., o působnosti orgánů Celní správy České republiky v souvislosti s vymáháním práv duševního vlastnictví, u kterého bylo poukázáno

na problematiku § 18, který upravuje zničení zboží na náklady státu a „vyvinění“ osoby, která porušila právo duševního vlastnictví. Druhým příkladem byl zákon č. 186/2016 Sb., o hazardních hrách a problematika s tímto zákonem spjatá v oblasti přesné definice hazardní hry. Další negativně hodnocenou skutečností je nadmíra byrokracie, která podle slov dotazovaného působí problémy především v terénu a v provozovnách během ustanovování odpovědných osob a získávání důkazních prostředků. Ze strany Celního úřadu jsou k těmto, ale dalším nedostatkům zjištěným při výkonu služby vydávány i návrhy na změnu příslušných ustanovení konkrétních zákonů. Často bohužel dochází k situacím, kdy návrh není projednán, a to zejména kvůli zdlouhavému legislativnímu procesu. Na otázku, zda existují konkrétní návrhy na zlepšení současného stavu ve smyslu změny legislativy byla zmíněna především digitalizace procesů a využití společného úložiště údajů, do kterých by měly přístup další správní orgány. Současně lze využít umělou inteligenci, zejména v otázkách vyhledávání základních a dalších údajů o fyzických a právnických osobách. Tím dotazovaný sleduje snížení nákladů na provoz Celní správy ČR a zkrácení celních a dalších procesů.

4.3. Rozhovor č. 2

Pro druhý rozhovor (jehož přepis je uveden v příloze č. 2) byl osloven poručík Celní správy ČR, konkrétně Celního úřadu pro hlavní město Praha, který zde působí kratší dobu než 5 let. Na základě osobního přání dotazované osoby nebude v případě tohoto rozhovoru uvedeno jméno ani žádné další osobní informace. Důvodem pro oslovení této konkrétní osoby byla snaha o zajištění diverzity v poli dotazovaných, tedy rozdílné místo výkonu služby i služební hodnost. V tomto i předchozím případě se však jednalo o stejný odbor, tedy odbor 6 Dohledu, a to zejména z toho důvodu, že na něj byl kladen větší důraz v teoretické části.

Ve většině odpovědí je možné sledovat rozdílný pohled na dotazovanou problematiku. Hned v úvodu rozhovoru, na otázku hodnocení současného stavu Celní správy ČR uvedl následující slova „Mizerný, zastaralý, opožděný“. Ačkoliv toto tvrzení nebylo ihned rozvedeno, odpovědi na další otázky toto tvrzení v mnoha ohledech podporují.

Vývoj celní správy hodnotí dotazovaný negativně. Ačkoliv proběhly určité snahy o modernizaci, jejich pozitivní následek není v současnosti rozpoznatelný. Naopak se přiklání spíše k závěru, že právě reformy a modernizace, které se v posledních letech uskutečnily místo zlepšení pracovních podmínek a usnadnění práce spíše převažuje kontrola zaměstnanců a plnění jejich povinností, což pracovní morálce nepřidává. K této otázce zmínil také dle jeho slov „nelogický čárkový systém“, který je stále přítomný.

Častou neznalost náplně práce Celní správy ČR ze strany veřejnosti hodnotí dotazovaný kladně. Na rozdíl od prvního rozhovoru se zde setkáváme s názorem, že právě neznalost příslušných agend a pravomocí celní správy v konkrétních případech zajišťuje možnost odhalování přestupků a trestní činnosti, kdy se subjekty takto postupující snaží úmyslně obcházet zákon. To, že zmíněné subjekty tyto znalosti nemají dává celníkům určitou výhodu.

Na otázku legislativních nedostatků, se kterými se setkal v praxi dotazovaný bez váhání uvedl zákon č. 355/2014 Sb., o působnosti orgánů Celní správy České republiky v souvislosti s vymáháním práv duševního vlastnictví. Následně uvedení tohoto zákona odůvodnil problematikou rozebíranou v teoretické části. Tedy možnost, či schopnost vlastníka ochranné známky (případně zástupce značky) ovlivňovat postup Celní správy ČR. Současně může spolupráci na odhalování porušení právních předpisů odmítnout a tím se celníci stávají bezradnými. Druhým nedostatkem tohoto zákona je absence sankcí v případě zkráceného řízení, na které odkazoval již maj. Míka. V minulosti se setkal se snahou nedostatky (obecně) v legislativě změnit, nicméně dle jeho slov se jednalo o neúspěšný pokus. Do procesu návrhu na legislativní změny není osoba v jeho postavení začleňována.

Nadměrná byrokracie je na základě obou rozhovorů vnímána jako významný problém. Ačkoliv se podle dotazovaného objevuje snaha množství byrokracie na poli EU snížit, má za to, že Česká republika jde opačným směrem, a naopak množství vyžadované dokumentace přibývá.

Jako poslední zazněl dotaz na případné návrhy na změnu současné legislativy. Nejprve dotazovaný zmínil nutnost digitalizace procesů, konkrétně předávání protokolu subjektům v digitální podobě. Vypracovávání papírových protokolů a jejich následné zasílání je podle jeho slov zdlouhavé a tato změna by

značně zjednodušila celníkům práci. Nedostatky také sledává v praktickém výkonu kontroly lihu. V teoretické části byl zmíněn obecný postup těchto kontrol. V praxi se však celníci zpravidla setkávají s řádově složitějším procesem, a to konkrétně v případě, kdy kontrolovaný subjekt nepředloží potřebnou dokumentaci, a to nikoliv z důvodu její neexistence, ale jejího uložení u jiné osoby (např. účetní). V takovém případě vzniká povinnost toto zboží zabavit a po dodání dokumentace ho zpět vrátet. Tento postup označuje dotazovaný za zbytečný a dokázal by si tedy představit výkon služby bez provádění těchto kontrol. Další problém vidí v oblasti umožnění přístupu do vybraných prostor v rámci provádění kontroly. Podle zákonné úpravy jsou celníci oprávněni ke vstupu jen do prostor uvedených jako provozovny. V praxi se však setkávají se situacemi, kdy kontrolovaný subjekt uchovává nepovolené zboží v jiné části objektu (např. obytné části budovy). Na tyto prostory se pak možnost vstupu nevztahuje a nelze tedy provést správnou kontrolu veškerého zboží. Změnou v legislativě v této oblasti dotazovaný sleduje možnost odhalení většího množství protiprávního jednání u kontrolovaných subjektů. Jako poslední dotazovaný opět připomněl výše zmíněný zákon č. 355/2014 Sb., k čemuž připojit i poznámku o nutnosti jeho novelizace.

4.4. Srovnání odpovědí

Při porovnání autorského hodnocení stavu Celní správy ČR s hodnocením dotazovaných osob lze sledovat očividné rozdíly. V prvním případě se jednalo o subjektivní dojmy osoby, která není ve služebním či pracovním poměru s danou institucí, a tudíž bylo hodnocení založeno čistě na příslušné právní úpravě a na cílech, které stanovuje. Naopak dotazované osoby své odpovědi zaměřovaly převážně k problematice praktického fungování, což je pochopitelné, jelikož se v obou případech jedná o příslušníky celní správy, kteří se s danou praktickou problematikou setkávají každý den při výkonu služby. Současně je možné sledovat určitý rozdíl ve vnímání současného stavu a zmíněného fungování v závislosti na jejich postavení (služební hodnosti). Odpovědi v druhém rozhovoru odráží čistě dojmy získané při dohledové činnosti, zatímco maj. Míka zohledňuje i další okolnosti v širších souvislostech.

Oba dotazovaní zmiňují zákon č. 355/2014 Sb. a jeho nedostatky. V návaznosti na uvedení i konkrétních ustanovení, která jsou podle jejich slov nedostatečná, je nutné si položit otázku, zda je možný vznik novely těchto ustanovení, případně celého zákona, který by ale nebyl v rozporu s právním řádem. Konkrétním případem je problematika umožnění vstupu do jiných prostor než např. provozoven. Zde se setkáváme s možným omezením ústavně zaručených práv. Takovéto zásahy nejsou společností zpravidla dobře přijímány a současně se jedná o velký zásah právě do ústavou zaručených práv a svobod. Alarmující je též tvrzení, že jsou v některých případech osoby „vyviněny“ z porušování právních předpisů bez jakéhokoli postihu, případně že přímo zasahují a ovlivňují výkon služby.

Zajímavý je také rozdílný přístup k informovanosti veřejnosti. Z odpovědi maj. Míky lze usuzovat, že by uvítal zvýšení povědomí o výkonu konkrétních agend a bližší seznámení veřejnosti s faktickou náplní práce Celní správy ČR. Druhý dotazovaný však zastává opačný názor a tuto nevědomost bere jako pozitivum v jistém slova smyslu.

Problémem, který oba dotazovaní zmiňují, je nadmíra byrokracie. Bohužel se právě s velkým množstvím byrokracie lze setkat nejen v tomto odvětví, ale stává se pomyslným kamenem úrazu většiny orgánů veřejné moci. Jedním z možných řešení je digitalizace a vytvoření centrálních systémů, čímž by mělo dojít ke snížení množství potřebné dokumentace (myšlen počet výtisků) a zvýšení přehlednosti.

Otázka začleňování Celní správy ČR do legislativního procesu je podle slov maj. Míky složitá a hlavním problémem je jeho délka, přičemž v některých případech ke změně nedochází zejména z tohoto důvodu. Druhý dotazovaný naopak zmiňuje, že do tohoto procesu začleňován vůbec není. Přijímání podnětů ke stanovení konkrétního vývoje za účelem zajištění efektivity a modernizace by se přitom mělo naslouchat zejména subjektům, kteří s problematickými ustanoveními přicházejí pravidelně do styku. Je se tedy nutné zeptat, zda by nebylo pro tuto instituci (i další) prospěšné, kdyby byly tyto podněty přijímány i z řad řadových zaměstnanců a nikoli jen od výše postavených osob.

Celní správa ČR není dokonalou institucí. Pravidelně se lze setkat s interními (nízké stavy, nedostatečná výbava) i legislativními nedostatky (např. zmiňovaný zákon 355/2014 Sb.). Ačkoliv lze tyto skutečnosti označit za negativní, vzniká zde prostor k posouvání této instituce vpřed. Naopak v opačném případě,

kdy by vše odpovídalo jejím potřebám, by hrozila zejména stagnace a případný úpadek, jelikož by se nebylo kam dál posouvat. Je tedy třeba usilovat o nutné změny, stanovit cíle a vynaložit úsilí k jejich dosažení. Prvním takovým krokem, který se veřejná moc snaží zavést, je postupná digitalizace.

Překvapivé bylo, že ani jeden z dotazovaných nevedl velké množství právních předpisů, se kterými Celní správa ČR operuje. Otázkou je, zda je předběžná myšlenka autora mylná, nebo se jedná o dlouhotrvající problém, který již neshledávají potřebné zmiňovat. I přes toto tvrzení je třeba se zamyslet, zda by nebylo vhodné přepracovat právní úpravu, se kterou Celní správa ČR pracuje, nebo alespoň vytvořit výše zmíněný dokument, který by při nejmenším usnadnil orientaci v dané problematice.

Závěr

V úvodu práce byly stanoveny dva cíle. Při dohledávání zdrojů a informací, potřebných k jejich dosažení jsem se setkal se značným nedostatkem odborné literatury. Jedná se především o literaturu k zákoně o celní správě a celnímu zákonu. Ačkoliv existuje odborná literatura, která na zákony s tímto názvem odkazuje, ve skutečnosti se jedná o již neplatné verze zákona (tj. před rokem 2012 a 2016). Z toho důvodu jsem se musel uchýlit především k získávání informací ze zákonů a dalších právních předpisů, což může být občas problematické. Ke zjištění souvislostí mi poté byly velkou nápomocí informace zjištěné přímo od osob ve služebním poměru (Celní správa ČR), díky čemuž jsem získal znalosti o provázanosti právní úpravy a byl jsem odkázán na další zákony a právní předpisy, které by bylo jinak velmi těžké dohledat. Takovým příkladem je stanovení pravomocí Celní správy ČR v zákoně o Policii ČR, což se může na první pohled zdát nelogické, avšak v praxi se právě s tímto typem, tedy stanovení pravomocí v zákonech, které na první pohled s daným orgánem nesouvisí, setkáváme velmi často.

V první části, která pojednává o historickém vývoji celnictví, byly zmíněny hlavní milníky a události, které přímo i nepřímo působily na utváření celnictví v moderním slova smyslu a současně slouží jako základ současné Celní správy ČR. V současnosti nejdůležitější událostí byl vstup České republiky do Evropské unie, což mělo za následek zásadní rozšíření a zároveň sjednocení pravomocí napříč evropskými státy.

Části zabývající se právní úpravou a organizační strukturou Celní správy ČR byly členěny do logicky po sobě jdoucích kapitol, ve snaze obsáhnout co nejvíce zásadních informací. Se změnou třístupňového systému na dvoustupňový došlo k rozsáhlé restrukturalizaci celnictví. V době od vzniku samostatné České republiky se také setkáváme se stále širšími pravomocemi, a to nejen v oblasti celnictví, ale také správě daní a dalších odvětvích, což si vyžadovalo zvláštní pozornost. Současně byl také zmíněn příklad další plánované změny a lze předpokládat, že tento vývoj bude i nadále pokračovat.

Ke zmíněnému vývoji se pojí praktická část této práce, ve které bylo cílem zjistit skutečný stav celní správy z pohledu osob ve služebním poměru v rámci této instituce a uvést návrhy na zlepšení nebo alespoň směr, kterým by se dle jejich

názoru měla Celní správa ČR ubírat. K rozboru rozhovorů byl připojen i osobní názor osoby, která ve vztahu k Celní správě ČR není ve služebním ani pracovněprávním poměru. Tento názor byl založen čistě na právní úpravě a dostupné literatuře a cílem bylo zjištění rozdílů subjektivního hodnocení a skutečného stavu, který se projevuje v praxi.

Věřím, že po přečtení této práce byl čtenář obohacen o základní informace a souvislosti v oboru celnictví, že mu byla usnadněna orientace v silně roztržité právní úpravě a v neposlední řadě byly dány základy pro budoucí vývoj Celní správy ČR za účelem zajištění ještě efektivnější a pro veřejnost více informačně dostupné instituce.

Resumé

This diploma thesis deals with the problems of the Customs administration of the Czech republic. It is divided into two parts: theoretical and practical. Theoretical part focuses on the history of customs administration since ancient times, legal basis of the current Customs administration of the Czech republic with attention to internal structure and organization with reference to relevant legislation. This part also points out respective agendas, which are being carried out by the Customs administration of the Czech republic, based on legislation and focuses on practical functioning of this administration body. This was the first problem, that was encountered. To be exact, it was amount of legislation, which was needed for fulfilling entrusted agendas.

Practical part consists of author's opinions on the current state of the Customs administration of the Czech republic, based on the theoretical knowledge gained in the previous part. Two current employees of this administration body were also asked for an interview, with the intent to figure out the differences in theoretical and practical view to this topic. They were also asked to give feedback about the current state of this body with possible options for improvement. Both interviewed persons stated, that the Customs administration of the Czech republic could be improved. They also stated few examples of such drawbacks, on which they based their answers. Possible options, which may result in better state are e.g. digitalization or revision of certain legal documents such as act no. 355/2014 Sb.

Seznam zdrojů

Monografie

ŠRÁMKOVÁ, Dana a kol. *Celní správa ve funkčním pojetí*. Brno: Masarykova univerzita, 2012, 282 s. ISBN 978-80-210-6063-0.

SEDLÁČEK, Karel. *Průvodce dějinami celnictví v českých zemích od středověku do dvacátého století*. [Česko]: vlastním nákladem, 2017. 192 s. ISBN 978-80-270-1661-7.

POLÁK, Pavel. HÁJEK, Filip. HRBEK, Ladislav. JAREŠOVÁ, Jana.

VESECKÝ, Richard. ŠRÁMKOVÁ, Dana. *Celní zákon. Praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2021, 288 s. ISBN 978-80-7676-051-6.

MATOUŠEK, Pavel, SABELOVÁ Lenka. *Clo*. Praha: ASPI, 2007. 496 s. ISBN 978-80-7357-263-1.

KOŠINÁROVÁ, Barbora. *Zákon o pozemních komunikacích. Komentář*. Praha: C. H. Beck, 2021, 479 s. ISBN 978-80-7400-848-1.

JEMELKA, Luboš, VETEŠNÍK, Pavel. LIBOSVÁR, Ondřej. *Zákon o kontrole. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2021, 365 s. ISBN 987-80_7400-840-5.

BAKEŠ, Milan. KARFÍKOVÁ, Marie. KOTÁB, Petr. MARKOVÁ, Hana. a kol. *Finanční právo*. 6. upravené vydání. Praha: C. H. Beck, 2012, 549 s. ISBN 978-80-7400-440-7.

Právní předpisy

Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti

Zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele

Zákon č. 541/2020 Sb., o odpadech

Zákon č. 500/2004 Sb., správní řád

Zákon č. 441/2003 Sb., o ochranných známkách

Zákon č. 440/2003 Sb., o nakládání se surovými diamanty, podmínkách jejich dovozu, vývozu a tranzitu

Zákon č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti

Zákon č. 40/1995 Sb., o regulaci reklamy

Zákon č. 361/2000 Sb., o provozu na silničních komunikacích

Zákon č. 355/2004 Sb., o působnosti orgánů Celní správy České republiky v souvislosti s vymáháním práv duševního vlastnictví

Zákon č. 353/2003 Sb., o spotřebních daních

Zákon č. 326/1999 Sb., o pobytu cizinců na území České republiky

Zákon č. 320/2001 Sb., o finanční kontrole ve veřejné správě a o změně některých zákonů

Zákon č. 307/2013 Sb., o povinném značení lihu

Zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád

Zákon č. 273/2008 Sb. o Policii České republiky

Zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví

Zákon č. 255/2012 Sb., kontrolní řád

Zákon č. 254/2006 Sb., o omezení plateb v hotovosti a o změně zákona č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků

Zákon č. 254/2001 Sb., vodní zákon

Zákon č. 250/2016 Sb., o odpovědnosti za přestupky a řízení o nich

Zákon č. 22/1997 Sb., o technických požadavcích na výrobky

Zákon č. 186/2016 Sb., o hazardních hrách

Zákon č. 17/1992 Sb., o životním prostředí

Zákon č. 13/1997 Sb., o pozemních komunikacích

Zákon č. 111/1994 Sb., o silniční dopravě

Zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím

Zákon č. 100/2004 Sb., o obchodování s ohroženými druhy

Zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

Smlouva o přistoupení států k Evropské unii, č. 44/2004 Sb. m. s.

Smlouva o fungování Evropské unie č. 2012/C 326/01

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/38/ES.

Nařízení Rady (ES) č. 1186/2009, o systému Společenství pro osvobození od cla

Nařízení Rady (EHS) č. 2658/87, o celní a statistické nomenklatuře a o společném celním sazebníku

Nařízení Evropského parlamentu a Rady č. 952/2013, kterým se stanoví celní kodex Unie

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 608/2013, o vymáhání práv duševního vlastnictví celními orgány a o zrušení nařízení Rady (ES) č. 1383/2003

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1020, o dozoru nad trhem a souladu výrobků s předpisy

Prováděcí nařízení Komise (EU) č. 1225/2011 k článkům 42 až 52 a článkům 57 a 58 nařízení Rady (ES) č. 1186/2009 o systému Společenství pro osvobození od cla

Sdělení č. 18/2021 Sb. m. s. Sdělení Ministerstva zahraničních věcí o sjednání Smlouvy mezi Českou republikou a Argentinskou republikou o vzájemné správní pomoci v celních otázkách

Vyhláška č. 32/1969 Sb. o Vídeňské úmluvě o konzulárních stycích

Vyhláška č. 286/2012 Sb., o vnějším označení, odznacích, služebních stejnokrojích a zvláštním barevném provedení a označení služebních vozidel celní správy

Vyhláška č. 285/2012 Sb., o územních pracovištích celních úřadů, která se nenacházejí v jejich sídlech

Vyhláška č. 422/2012 Sb., o stanovení minimální prahové hodnoty pro počet a objem dovozních operací, které jsou dostatečné pro vydání osvědčení schváleného hospodářského subjektu

Vláda: Důvodová zpráva k zákonu č. 17/2012 Sb., o Celní správě České republiky, č. 17/2012 Dz

Vnitřní předpisy a dokumenty

Celní správa ČR. Žádost o poskytnutí informací podle zákona č. 106/1999 Sb., v platném znění, doručena 2. 3. 2021, pod č. j. 33663/2021-520000-11, odpověď odeslána 12. 3. 2021 pod č. j. 33663-2/2021-520000-11

Celní správa ČR, Výroční zpráva Generálního ředitelství cel za kalendářní rok 2021, č. j: 13323/2022-900000-202

Celní správa ČR, Generální ředitelství cel, Rozkaz č. 28/2022 ze dne 21. 7. 2022, č.j.: 37436/2022-900000-102

Celní správa ČR, Generální ředitelství cel, Metodická informace č. 8/2022 ze dne 12. 5. 2022, č.j.: 12982/2022-900000-333

Internetové zdroje

Intrastat [online]. Celní správa České republiky [cit. 03.03.2023]. Dostupné z: <https://www.celnisprava.cz/>

Celní správa ČR [online]. Celní správa České republiky [cit. 03.03.2023]. Dostupné z: <https://www.celnisprava.cz/>

Kompetence – čím se zabývá celní správa [online]. Celní správa České republiky [cit. 03.03.2023]. Dostupné z: <https://www.celnisprava.cz/>

EMCS – elektronický systém pro evidenci a sledování doprav vybraných výrobků [online]. Celní správa České republiky [cit. 15.02.2023]. Dostupné z: <https://www.celnisprava.cz/>

Summaries of Legislation – Celní kodex unie [online]. Úřad pro publikace Evropské unie [cit. 15.02.2023]. Dostupné z: <https://www.eur-lex.europa.eu/>

Elektronické dálniční kupóny (známky) [online]. Ministerstvo dopravy České republiky [cit. 04.03.2023]. Dostupné z: <https://www.mdcr.cz/>

Kompetence v oblasti zaměstnanosti [online]. Státní úřad inspekce práce I [cit. 06.03.2023]. Dostupné z: <https://www.suip.cz/>

Státní dozor v oblasti hazardních her [online]. Celní správa České republiky [cit. 06.03.2023]. Dostupné z: <https://www.celnisprava.cz/>

Seznam tabulek

Tabulka 1 Samostatné odbory Generálního ředitelství cel ČR	34
Tabulka 2 Sekce 01 Ekonomiky a informatiky	35
Tabulka 3 Sekce 02 Výkonu služby	36
Tabulka 4 Sekce 03 Pátrání	37
Tabulka 5 Sekce 04 Právní	38
Tabulka 6 Obecná vnitřní struktura celního úřadu	41

zdroj tabulek: Celní správa ČR, Generální ředitelství cel, Rozkaz č. 28/2022 ze dne 21. 7. 2022, č.j.: 37436/2022-900000-102

Seznam obrázků

Obrázek 1 Základní vnitřní struktura Generálního ředitelství cel	31
Obrázek 2 Základní vnitřní struktura Celního úřadu	40

zdroj obrázků: Celní správa ČR, Generální ředitelství cel, Rozkaz č. 28/2022 ze dne 21. 7. 2022, č.j.: 37436/2022-900000-102